

แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

เรื่อง อายมมุข ๖

รองอำมาตย์เอก พล้อย พรปรีชา

แต่งทุกเกล้าฯ ถวาย

แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

เรื่อง อบายมุข ๖

รองอำมาตย์เอก พล้อย พรปรีชา

แต่งทูลเกล้าฯ ถวาย

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๒๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๔๙๓

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑.๕๐ บาท

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ๑๐๔๓๓๖ ค.๒

อธิบาย ๒

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก
รองอำมาตย์เอก พล้อย พรปรีชา แต่ง
ได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ ๑
ในการประกวดประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๕
มีพระราชนิพนธ์คํานำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน
ในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา พ.ศ. ๒๔๗๕

สารบาญ

หน้า

พระราชนิพนธ์คำนำ

ก

รายงานกรรมการราชบัณฑิตยสภา

(๑)

รทหมายฉบับที่ ๑ เริ่มเรื่องอธิบาย

๑

รทหมายฉบับที่ ๒ ว่าด้วยโทษการกินน้ำเมา

๘

รทหมายฉบับที่ ๓ ว่าด้วยโทษเที่ยวกลางคืน

๑๕

รทหมายฉบับที่ ๔ ว่าด้วยโทษเที่ยวกลางคืน

๒๒

รทหมายฉบับที่ ๕ ว่าด้วยโทษเล่นการพนัน

๒๖

รทหมายฉบับที่ ๖ ว่าด้วยโทษคบคนชั่วเป็นมิตร

๓๐

รทหมายฉบับที่ ๗ ว่าด้วยโทษการเกียจคร้าน

๓๙

พระพุทธรูปชินสีร์ วัดบวรนิเวศ

คำนำ

ข้าพเจ้ามีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้ทราบว่าในพุทธศกนี้มี
ผู้แต่งหนังสือสำหรับสอนพระพุทธศาสนาให้แก่เด็ก เข้า
ประกวดเป็นจำนวนมากกว่าใดๆ หมด, นับว่ามีฉันทะในการ
ประกวดเช่นนี้มากช่น. และในขนิมพระภิกษุสงฆ์แต่งหนังสือ
เข้าประกวดถึง ๕๔ ราย และสามเณรอีก ๗ ราย, เป็นอัน
สมความปรารถนาของข้าพเจ้าที่ได้อาราธนา ขอให้พระภิกษุ
สงฆ์ระลึกถึงความสำคัญในการที่จะอบรมเด็กในพระพุทธศาสนา
และแต่งหนังสือเข้าประกวดด้วย. ข้าพเจ้าขอขอบคุณ
พระสงฆ์เจ้าที่ได้สนองคำอาราธนาของข้าพเจ้าในเรื่องนี้.

เมื่อได้แสดง ความยินดีของ ข้าพเจ้าที่ได้ เห็นว่ามีผู้
เลื่อมใสนิยมในการประกวดหนังสือเช่นนี้มากช่นทุกท้องถิ่นแล้ว
ข้าพเจ้าก็ควร จะเล่าถึงเสียง ในทางไม่นิยมที่ข้าพเจ้าได้ยินมา
ไว้ในที่นี้ด้วยดังต่อไปนี้. หนังสือประกวดนี้ เมื่อได้พิมพ์ขึ้น
คราวไร, ข้าพเจ้าก็ได้ให้แจกจ่ายไปตามบรรดาญาติและมิตร,
ได้แจกไปถึงนักเรียนบางคนที่กำลังเล่าเรียนอยู่ในต่างประเทศ
ด้วย. นักเรียนบางคนเมื่อได้รับหนังสือแจกนั้นก็จะเป็นเรื่อง
อะไรสนุกสนาน, แต่พอเปิดออกอ่านเห็นเป็นหนังสือสอน

ศาสนา ทางกว้างทั้งเสีย, และบางคนก็กล่าวว่า “พุทธโฆ
 หนึ่งสี่พรรณนาก็มาทำไมกันก็ไม่รู้.” การที่นักเขียนเหล่านี้นั้นไม่ยินดีในการที่ใครรับหนังสือแจกของข้าพเจ้า, ข้าพเจ้า
 มิได้เห็นเป็นของแปลกประหลาด หรือเป็นเหตุควรรู้สึก
 ชื่นเคือง. ที่จริงก็เป็นของธรรมดาที่เด็กหนุ่มระเคืองมีความ
 เพลิดเพลินเห็นแต่ความสนุกของโลก, ยังไม่เห็นความทุกข์
 และความคับแค้นต่าง ๆ เพราะยังมีผู้ใหญ่ประคับประคอง
 และยังไม่รู้จักโลกกันพอ. แต่ครั้งเจริญวัยขึ้นแล้ว เมื่อถึงเวลา
 มีครอบครัวและได้รู้จักความกังวลและความทุกข์ต่าง ๆ. ก็ระ
 กลับเที่ยวค้นหาสาระที่พึงทำจะรับความทุกข์ของตน. เมื่อนั้น
 แลละ จะกลับเข้าหันหาพระศาสนา และระมีความยินดี
 เลื่อมใสในการที่ผู้แต่ง “หนังสือพรรณน.” ขน และอาจ
 อยากได้ไว้เพื่อส่งสอนบุตรหลานของตน. เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้า
 ขอแนะนำแก่ผู้ที่ใคร่รับแจก “หนังสือพรรณน.” แม้ในเวลา
 ไม่ยินดีและยังไม่อ่าน ก็ขอย่าให้กว้างทั้งเสียเลย, ให้เก็บ
 ไว้เถิด, เพราะอาจเป็นประโยชน์และอาจต้องการในภายหน้า
 ก็เป็นได้. ถึงข้าพเจ้าเองใคร่สักความต้องการมาแล้ว, จึงได้
 จัดให้มีการประกวดกันขึ้น. แม้ตนเองจะไม่ใช้ ก็อาจเป็น
 ประโยชน์แก่มารดา, หรือภริยา, หรือญาติพี่น้อง ก็จะมีหน้าทำ

อบรมเล็กเล็ก ๆ ในสกุลวงศ์. และในภายหน้า ตนเองก็อาจ
มีความรู้สึกอยากให้บุตรหลานได้รับความอบรมในทางพระ—
ศาสนา ซึ่งข้าพเจ้าเองเห็นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง. การอบรม
ในทางนี้ ในประเทศเรายังบกพร่องอยู่มาก. ผู้ต่างประเทศมิ
ไ้โดย, ซึ่งเป็นของน่าเสียดาย. พวกนักเรียนนอกที่ไม่ต้อง
การ “หนังสือพรรณนั” ควรสังเกตว่า ในประเทศที่นับถือ
ศาสนาคริสต์ง เขามีการอบรมในทางศาสนาากเพียงไร และ
ทำกันอย่างยิ่งกว่า. เราที่เอาอย่างฝรั่งไ้เกือบทุกอย่าง, ทำไม
จะไม่เอาอย่างในเรองนี้บ้าง.

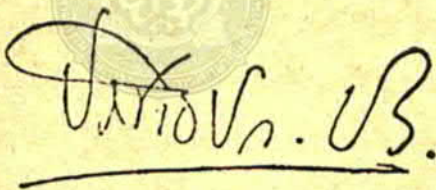
หนังสือที่ไ้รางวัลที่ ๑ ในชั้น ข้าพเจ้าไ้เลือกจาก
๓ ตำนวน ทกรรมการไ้ส่งขึ้นมาให้ข้าพเจ้าเลือก. ในจำนวน
๓ ตำนวนที่ส่งขึ้นมาให้เลือกนั้น นับว่าใจความดีพอปาน ๆ
กันทั้งนั้น, มีต่างกันแต่ในเชิงสำนวน. ข้าพเจ้าไ้เลือกให้
รางวัลที่ ๑ แก่ฉบับของ รองอำมาตย์เอก พลัษย์ พรปรีชา,
เพราะเห็นว่าสำนวนดีมาก แต่งชวนอ่าน อ่านไ้คล่องและ
เข้าใจง่าย. การแต่งหนังสือให้เด็กอ่านนั้น สำนวนเป็นของ
สำคัญมาก. ถ้าแต่งยืดยาวหรือวกวน หรือโรคชก, ก็ทำให้
เด็กเบื่อหน่ายจนอาจถึงหยับคาหนังสือ. การที่จะบังคับให้อ่าน
ก็เป็นการยากและไ้ผลน้อย เพราะไม่ซึมซาบ. ถ้าแต่งให้

มีรสให้ชวนอ่านอย่างหนังสือที่แจกฉบับนี้ ก็ย่อมได้ผลดีกว่า
มาก.

ข้าพเจ้า ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลในคราวนี้
และขอขอบใจบรรดาผู้ที่ได้ส่งหนังสือเข้ามาประกวดทุก ๆ ท่าน
ด้วย.

ข้าพเจ้า หวังว่าผู้ที่ได้รับแจก คงจะใช้หนังสือนี้ให้เป็น
ประโยชน์บ้างในคราวใดคราวหนึ่ง. ถ้ามิใช่ในเวลาอันใกล้ในภาย
หน้าต่อไป.

ขอจงมีความสุขความเจริญทั่วกัน.

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

รายงานราชบัณฑิตยสภา

ที่ ๔/๔๑

วันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ขอเชิญฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบบังคมทูล รายงาน
การประกวดแข่งขันคัดลอกพุทธศาสนาแก่เด็ก สำหรับพิมพ์
พระราชทานในงานพระราชพิธีวิสาขบูชา พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง
ต่อไปนี้

๑. หนังสือประกวดวิชาขุขสาประจำ พ.ศ. ๒๔๗๕
ราชบัณฑิตยสภาได้ประกาศให้แต่ละประกวดว่าด้วยเรื่องขยาย-
มุข ๖ ตามนัยแห่งสังคาลโฆวาทสูตร มีผู้แต่งส่งเข้าประกวด
๘๔ รายด้วยกัน เป็นพระภิกษุ ๕ ราย สามเณร ๗ ราย คฤหัสถ์
ชาย ๒๑ ราย หญิง ๒ ราย ส่งมาจากจังหวัดพระนคร ๕๘
ราย จังหวัดธนบุรี ๗ ราย จังหวัดนนทบุรี ๒ ราย จังหวัด
ฉะเชิงเทรา ๑ จังหวัดอุทัยธานี ๑ จังหวัดนครราชสีมา ๑
จังหวัดอุบลราชธานี ๑ จังหวัดบุรีรัมย์ ๑ จังหวัดอุดร-
ธานี ๑ จังหวัดเชียงใหม่ ๑ จังหวัดราชบุรี ๑

จังหวัดเพชรบุรี ๑ จังหวัดสมุทรสาคร ๓ ราย จังหวัด
นครนายก ๔ ราย จังหวัดนครราชสีมา ๑

ตามจำนวนข้างบนนี้ ปรากฏว่ามีผู้แต่งเรื่องพุทธศาสนา
สำหรับสอนเด็กมากกว่าศกก่อน ๆ เป็นที่สอให้เห็นได้ว่ามีผู้
นิยมในการนี้มากขึ้นทุกที ควรเป็นที่เฉลิมพระราชมณเฑียร
ยิ่งนัก

๒. ราชบัณฑิตยสภาได้ตั้งอนุกรรมการตรวจขึ้นแรก
ตามระเบียบเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนแล้ว อนุกรม—
การตรวจ คือ พระราชวรพงศ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
เป็นประธาน ๑ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ๑ พระพิณ—
วรรณการ ศาสตราจารย์ภาษาไทยในราชบัณฑิตยสภา ๑
อนุกรรมการตรวจเลือกอีกจำนวนหนึ่งเห็นว่าสมควรจะรับพระราช
ทานรางวัลและจำนวนที่ใกล้เคียง ขึ้นเสนอกรรมการราช—
บัณฑิตยสภา ๗ จำนวน เพื่อเลือกอีกจำนวนที่ถึงขนาดจน
กราบบังคมทูล ฯ ๓ รายตามประกาศ ฯ

กรรมการ ราชบัณฑิตยสภาได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๕
มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ มีกรรมการมาประชุม คือ

(๑) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาบำรง
รักษาภาพ นายก

(๒) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศ-
รานุวົฒติวงศ์ กรมการ

(๓) พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
อุปนายกแผนกวรรณคดี

(๔) พระยาโบราณราชธานินทร์ อุปนายกแผนก
โบราณคดี

(๕) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ กรมการ
กรมการที่ไม่ได้มาประชุม

(๑) พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต กรมการ

(๒) เจ้าพระยาอรรคมหาคัมภีร์ กรมการ

(๓) เจ้าพระยาวรวงศาพิพัฒน์ ทำการแทนอุปนายก
แผนกศิลปากร

ในจำนวนกรรมการที่ไม่ได้มาประชุมนี้ เจ้าพระยา
อรรคมหาคัมภีร์ ได้ลงมติส่งความเห็นมาด้วย

๔. เมื่อกรรมการได้พิจารณาตรวจเลือกตกแล้ว จึง
ลงมติพร้อมกันว่าหนังสือจำนวนที่ ๒๓, ๓๑ กับ ๔๒ แต่ง
กิตติขานกัสมควรรับพระราชทานรางวัล จึงให้เบิกข้อผู้แต่ง
ปรากฏว่า จำนวนที่ ๒๓ รองอำมาตย์เอก พลน้อย พรปรีชา
กรมเสมียนตรากระทรวงกลาโหม (ผู้ที่เคยได้รับพระราชทาน

รางวัลที่ ๒ ในการประกวด^๕เมื่อยก^๕ลาย^๕นั้น) เป็นผู้แต่ง จำนวน
ที่ ๓๑ นายเถา ศรีสวัสดิ์ เปรียญ พนักงานในหอพระสมค
วชิรญาณ เป็นผู้แต่ง จำนวนที่ ๔๒ พระมหาเปลี่ยน วัค
ราชบพิตร เป็นผู้แต่ง

แต่ ๓ จำนวนนั้นแต่ง^๕ก็ไปคนละอย่างได้^๕ละ^๕กัน และ
ตามประกาศประกวด^๕แต่งหนังสือ^๕ แดง^๕พระพุทธรูป^๕ศาสนา^๕สำหรับ
สอน^๕เด็ก^๕มี^๕อยู่^๕ว่า แล้ว^๕แต่^๕จะ^๕ทรง^๕พระกรุณา^๕ไป^๕ร^๕ก^๕เกล้า^๕ฯ พระราช
ทานรางวัล^๕ที่ ๑ แก่^๕จำนวน^๕ไหน ซึ่ง^๕ราชบัณฑิตยสภา^๕ได้^๕เลือก
ทูลเกล้า^๕ฯ ถวาย ข้า^๕พระพุทธรูป^๕เฝ้า^๕ไท่^๕ส่ง^๕หนังสือ^๕ทั้ง ๓ จำนวน
นั้น^๕ทูลเกล้า^๕ฯ ถวาย^๕มา^๕พร้อม^๕กับ^๕รายงาน^๕ละ^๕ย^๕นั้น แล้ว^๕แต่^๕จะ^๕ทรง
พระราช^๕คำ^๕ว^๕เลือก^๕จำนวน^๕ไหนให้^๕ได้^๕รับ^๕พระราช^๕ทาน^๕รางวัล^๕ที่ ๑
เมื่อ^๕ทรง^๕เลือก^๕แล้ว^๕อีก ๒ จำนวน^๕นั้น^๕ก็^๕เป็น^๕อัน^๕ควร^๕ได้^๕รับ^๕พระราช^๕
ทาน^๕รางวัล^๕ที่ ๒ ตาม^๕ประกาศ^๕ประกวด^๕แต่ง^๕หนังสือ^๕แด^๕งพระ^๕—
พุทธรูป^๕ศาสนา^๕สำหรับ^๕สอน^๕เด็ก.

ควรมิควรแล้ว^๕แต่^๕จะ^๕ทรง^๕พระกรุณา^๕ไป^๕ร^๕ก^๕เกล้า^๕ฯ

ข้า^๕พระพุทธรูป^๕เฝ้า^๕ไท่^๕ส่ง^๕ราช^๕านุภาพ

นายก^๕ราชบัณฑิตยสภา^๕ ขอ^๕เดชะ

รองอำมาตย์เอก พล้อย พรปรีชา

หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

เรื่องอธิบายมุข ๒

สำเนาจดหมายทั้งหมดต่อไปนี้ เป็นสำเนาจดหมายที่
หลวงบำรุงสิกขกิจ เขียนถึงเด็กชายของอา ยิงยศ บุตร ผู้
กำลังศึกษาวิชาอยู่ ณ โรงเรียนวัชรากร กรุงเทพฯ
(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๑)

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าของอา ลูกรัก

จดหมายฉบับสุดท้ายของเจ้า พ่อได้รับแล้วรู้สึกว่าเป็น
ออกจะเกินตามสมัย และตามพวกเพื่อน มากกว่าเมื่อครั้งเจ้ายัง
เรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนประจำจังหวัดกัน เจ้าเขียนจดหมาย
มาถึงพ่อ ถามว่าพ่อจะให้อะไรแก่เจ้าเป็นของขวัญในวันเกิด
ของเจ้า ซึ่งโรงเรียนมาบรรจบครบเป็นวันเกิดปีที่ ๑๒ ใน
วันที่ ๑๕ สิงหาคมนี้ เจ้าเล่าว่าพวกเพื่อนของเจ้าในโรงเรียน
วัชรากรนั้น มักจะให้ของขวัญซึ่งมีค่ามาราคา หรือผู้ปกครอง
ส่งไปให้เสมอในเมื่อถึงรอบวันเกิด เจ้าจึงหวังจะให้จากพ่อบ้าง

ครรณเป็นครั้งแรกที่เขาได้จากพ่อแม่ และญาติพี่น้องไป เพื่อ
 ศึกษาหาวิชาความรู้ในกรุงเทพฯ พ่อเห็นใจว่าเจ้าออกจะ
 ว่างมากเกินไป และเพราะเหตุนี้พ่อจึงไม่อยากให้เจ้าฝึกหัดใน
 สิ่งที่เขาหวังจะได้จากพ่อ พ่อมาใคร่ครวญว่าควร
 ให้อะไรเป็นของขวัญแก่เจ้าที่สถกในวันเกิด เจ้ายังเกิด
 ความคิดว่า ของขวัญที่พ่อจะให้เจ้าครั้งนี้ซึ่งเป็นครั้งแรก ควร
 จะเป็นสิ่งที่ประโยชน์มากที่สถกมีค่าไม่ละเพาะแก่ตัวเจ้า ยัง
 ต้องให้มีค่าแก่ผู้ที่โคพบได้เห็นอีก นิสัยเจ้าไม่ใช่เป็นคน
 ใจแคบพอซึ้ง และเมื่อเจ้าได้รับของขวัญอันมีค่าเช่นนั้น เจ้า
 คงออกจะให้เพื่อนฝูงได้รู้ได้เห็น และได้ทำประโยชน์จากของ
 ขวัญนั้นไม่ได้อีก

คนที่เกิดมาในโลกมีการเลี้ยงชีวิตไม่เหมือนกัน บาง
 คนเกิดในตระกูลมั่งคั่ง ไม่เคยรู้จักความยากลำบากเลย
 ตั้งแต่เกิดมา แต่เมื่อเติบโตขึ้นและถึงคราวที่จะเลี้ยงชีวิตด้วย
 ตนเองเข้าสิ ก็หารู้หลักหรือวิธีที่สมควรไม่ ทรัพย์ที่โคเป็น
 มรดกก็สูญสิ้นไป คนเองก็สิ้นเนื้อประดาตัว ถึงแม้จะไม่สิ้น
 เนื้อประดาตัวเพราะมีงานการทำเป็นอาชีพอยู่ก็ดี หากไม่รู้
 หลักหรือวิธีที่จะเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้องหรือสมควรแล้ว ก็ไม่มี

หนทางที่จะเจริญไปได้ มีแต่หนทางทำหรือเลวลงทุกเมื่อ
 บางคนเกิดมาในตระกูลยากจนหรือพอมิพอกิน ต้องประสบ
 ความยากแค้นมาบ้าง ถึงคราวเจ็บโตและจะต้องมีชีวิตต่อไป
 ก็ใช้ ความระมัดระวัง กันคว่ำหาหลัก ที่ระยิกมัน เพื่อเป็น ทาง
 ปฏิบัติตนให้ ประสบความสุข สวรรค์แก่ตน และแก่ครอบครัวได้
 เช่นนี้ เจ้าคงลงความเห็นเหมือนกับพ่อว่า คนเกิดมาใน
 ตระกูลมั่งมี แต่ก็ต้องสิ้นเนื้อประดาตัว หรือมีความเป็นอยู่
 เสื่อมทรามลงกว่าเดิมนี้ ผู้ที่ยากจนหรือพอมิพอกิน แต่ได้
 พยายามกอบกู้ฐานะตนให้ดีขึ้นไม่ได้ ที่เกิดมีความแตก
 ต่างกันเช่นนั้น ก็เพราะคนที่เกิดในตระกูลมั่งคั่งนั้นละเลยไม่
 ปฏิบัติตามวิธีหรือหลักที่สมควรหรือถูกต้องของเสีย ส่วนผู้ที่เกิด
 มาในตระกูลยากจนหรือพอมิพอกิน ความจำเป็นย่อมบังคับอยู่
 ึ่งระมัดระวังตน คอยบังคับตนให้เลียงชีวิตไปตามวิธีหรือหลัก
 อันถูกต้องอยู่เสมอ ความสุขสวรรค์จึงบังเกิดแก่ตนและแก่
 ครอบครัว ฐานะก็พลอยดีขึ้น แต่วิธีหรือหลักอันถูกต้องที่
 ควรปฏิบัติกันนั้นคืออะไร? เจ้าคงนึกถามพ่ออยู่แล้วในใจขณะนี้.
 พ่อได้พุดมาแล้วดวงเรืองการเลียงชีวิต เพื่อจะให้เจ้าเห็น
 ว่าการเลียงชีวิตนั้นจำเป็นของมืหลักมืวิธี จึงจะมีผลดี ไม่ใช่

ทำกันส่งๆ ไป พ่อจึงคิดว่าในคราวเลือกของขวัญให้เจ้าในวัน
 เกิดครั้งนั้น อะไรคงไม่มีค่าดีกว่า มีประโยชน์กว่า มอขพลัก
 หรือวิธีการเลี้ยงชีวิตให้แก่เจ้าเป็นของขวัญ พ่อเชื่อว่าเจ้าคง
 ฉลาดพอที่จะเล็งเห็นว่าหลักหรือวิธีการเลี้ยงชีวิตที่พ่อจะมอบให้
 เจ้า นั้น มีค่ามากกว่านาฬิกาเรือนทอง เสื้อแพร หมวกขนสัตว์
 หรือรองเท้าหุ้มแบดแมนที่เจ้าว่าเพื่อนเจ้าบางคนได้รับเป็นของ
 ขวัญวันเกิด เจ้าอาจเห็นพ่อเป็นคนคร่ำเคร่งก็ได้ที่นำหลัก
 เกณฑ์ เช่นนั้นมาเป็นของขวัญ ให้แก่เจ้า แทนสิ่งของ ที่พ่ออาจมา
 แล้วยัน พ่อเห็นว่าของเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถาวรยั่งยืน, มีแต่
 จะเก่าชากำรุดไปกับยวความสึกหรอใช้สอย แต่หลักหรือวิธี
 เลี้ยงชีวิตนั้นเป็นของถาวรยั่งยืน ไม่เก่าหรือชำรุดไปเหมือน
 นาฬิกาหรือเสื้อแพร. นอกจากนั้นยังจะมีประโยชน์แก่พวกเพื่อนๆ
 ของเจ้าอีก ถ้าเจ้าได้ชวนให้อ่านหลักเกณฑ์นั้นด้วย. หลักนั้น
 เป็นหลักที่พ่อได้ปฏิบัติมาแล้วบังเกิดผล คือ ฐานะและความเป็น
 อยู่ของเรา ดังที่เจ้าเห็นอยู่นี้แหละ.

หลักนั้นพ่อไม่ได้เป็นผู้ค้นคิดขึ้นเอง แต่เป็นหลักซึ่ง
 พระพุทธเจ้าทรงเทศน์สั่งสอน คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเรา
 เรียกว่าพระธรรม พระสงฆ์เป็นผู้กล่าวพระธรรมของพระพุทธ—

เจ้ามาสั่งสอนเราอีกชั้นหนึ่ง หลีกเลี้ยงชีวิตที่พอพุดถึงนี้ ก็
เป็นส่วนหนึ่ง อยู่ในพระธรรม คำสั่งสอน ของ พระพุทธเจ้า นั่นเอง
ในการที่พื่อนำหลีกเลี้ยงชีวิตอันเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า มามอบให้เจ้าเป็นของขวัญวันเกิดนั้น เชื่อว่าเจ้า
คงพอใจมาก.

แต่ว่าหลีกเลี้ยงชีวิต เพื่อ ทำชีวิต ให้ประ สพ ความ สุข
สำราญและความเจริญย่อมมีอยู่มากมายหลายข้อ พื่อที่จะ
ชักเอา แต่บางส่วน ที่จำเป็นที่สุด มาบรรยาย ให้เจ้าฟัง เสียก่อน
ทางหลีกเลี้ยงชีวิตของบุคคลทั้งหลายนั้น มีอยู่ ๒ ทาง คือ ทาง
กิ และทางชวี เจ้าคงคิดเห็นละว่า สมบัติแก่การเลือกทาง
หลีกเลี้ยงชีวิต ๒ ทาง เท่านั้นจะมีอะไรยากมากมายนักเล่า ก็เลือก
เสียในทางที่คิดได้แล้วกัน ถ้าเจ้าเข้าใจเช่นนั้นเจ้าก็เข้าใจผิด
มากทีเดียว ตามธรรมคานัน ทางชวีย่อมเป็นทางที่มีใครเห็น
หรือเข้าใจได้ในชั้นต้น ต่อเมื่อไ้เกิดหลงเข้าไปเสียไกลแล้ว
ถึงจะรู้สึกตน หากเป็นผู้ที่มีใจยังคิดกล้าแข็งและออกทนก็พอ
จะกลับหลังหันเดินออกจาก ทางชวี มาเข้า ทางกิไ้ ถ้ามี
ฉะนั้นแล้ว ก็เสียคนขึ้นๆ ไปเท่านั้นเอง พื่อไม่อยากจะให้เจ้า
ต้องเสียงโศกในการเดินทาง ๒ แยกนี้ แต่อยากจะให้เจ้า

รู้จักทางที่เจ้าต้องเดินเสียแต่แรก ทางนั้นคือทางที่ทัก พ่อได้
พุดมาแล้วว่าทางชั่วเป็นทางที่เห็นหรือเข้าใจได้ยาก พ่อจึง
ตกลงจะบรรยายทางชั่วนี้ให้เจ้าเข้าใจแจ่มแจ้ง เป็นการเข้
นัยน้าของเจ้าให้แลเห็นทางชั่วได้ถนัด เพื่อเจ้าจะได้ไม่พลก
หลงเดินเข้าไป และจะได้เดินไปแต่ในทางที่กักด้วยความมั่นใจ
ว่าเป็นทางที่ถูกต้องแล้ว.

ทาง ชั่ว พระพุทธเจ้าท่านตั้งชื่อไว้ว่า “อบายมุข”
ปทานกรรมของกระทรวงธรรมการ ให้คำแปลไว้ว่า “เหตุ
เครื่องฉิบหาย” กล่าวคือคนเหตุที่นำไปสู่ความฉิบหาย คำ
“ฉิบหาย” ปทานกรรมฉิบหายด้วยกันนั้น ให้คำแปลไว้ว่า
“คนยัหมก หมก เสียหมก บันย” เมื่อรวมความจะได้คำแปล
ว่า “คนเหตุอันนำไปสู่ความบันยเสียหายหมกตนเอง.

“อบายมุข” หรือคนเหตุอันนำไปสู่ความบันยเสียหาย
หมกคน พระพุทธเจ้าท่านจำแนกไว้เป็น ๖ ประการด้วยกัน คือ
๑. กิมนำเมา ๒. เทยวกลางคน ๓. เทยวการเล่น
๔. เล่นการพนัน ๕. คบคนชั่วเป็นมิตร ๖. เกยคร้าน
ทำกรางาน

บัดนี้พ่อได้ชี้แจงให้เจ้าเห็นทางชั่วพอเป็นเค้าๆ ไว้แล้ว
เป็นการชี้ให้เจ้าเห็นทางที่เจ้าควรระมัดระวังไว้ก่อน พ่อหวังใจ

ว่าเมื่อเจ้าได้รับจดหมายฉบับนี้ เจ้าจะปลานปลมยิ่งกว่าได้รับ
ของขวัญใดๆ ทั้งสิ้น ในจดหมายต่อจากนั้นพ่อจะได้บรรยาย
ทางอธิบายมาให้เจ้าเห็นชัดเจนเป็นทาง ๆ ไป.

จากพ่อท้าววงศ์ต่อเจ้า

บำรุง

- คำถาม
๑. คนมั่งมีต้องสิ้นเนื้อประดาตัวเพราะอะไร ?
 ๒. คนเราจะประสบความสุขสำราญได้อย่างไร ?
 ๓. ทางที่ชั่วร้ายจะต้องดำเนินไปมกทาง ?
 ๔. ทางชั่วพระพทขเจ้าให้ชื่อว่าอะไร ?
 ๕. ทางช้วนนแบ่งออกเป็นก้อย่าง ?

(ตำนานกฎหมายฉบับที่ ๒)

วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าองอาจ ลูกวัด

พ่อไกรวิชิตกฎหมายคอยากเจ้าแล้ว เข้าว่าเจ้าปลายปลื้ม
มากในของขวัญที่พ่อส่งไปนั้น พ่อไกรทราบเช่นนั้นก็ให้รู้สึก
ยินดีเสียจริง ๆ ที่พ่อไกรพูดถึงทางอบายมุข ในกฎหมายฉบับก่อน
นั้น เท่ากับพ่อไกรบอกทางชั่วที่ควรระวังหลีกเลี่ยงให้เขาได้เห็น
วาง ๆ ยังไม่รู้สึกเห็นก็ บิดนพอะไรไกรบอกทางชั่วทางที่ ๑
ให้เขาเห็นโดยแจ่มแจ้ง เพื่อเขาจะได้ไม่เข้าใจผิดคิดว่า
เป็นทางดี และเกินหลงเข้าไป อบายมุขหรือ "กันเหตุนั้น
นำไปสู่ความขมขื่น" ทางที่ ๑ น คือ คมนำเมา พ่อต้องบอก
ให้เขาทราบเสียก่อนว่า นำนานั้นคืออะไร? นำนานั้นไกรเห็นว่า
ก็เมเข้าไปแล้วมีอาการนั้นเมายังเกิดแก่ผู้กิน มี ๒ อย่างคือ
ที่กลั่นให้มีรสแรงแล้ว เรียกตามภาษาบาลว่าสุรา และที่ยัง
มิได้กลั่นให้มีรสรุนแรงขึ้นนั้นเรียกว่า เมรัย เช่นจำพวก อุ,
กะแช่และน้ำคาลเมาก้าง ๆ เป็นต้น การกินน้ำเมา พระพุทธ-
องค์ท่านจำแนกโทษไว้ ๖ สถาน คือ ๑. เสียทรัพย์ ในชั้น

นพอะไรอธิบายให้เราเห็นเสียก่อนว่า ทรัพย์สินอะไร ทรัพย์สิน
 คือสิ่งที่ เป็นอยู่การ เกื้อกูล แก่ความสุข ความสำราญของเรา
 แบ่งได้ ๒ อย่าง คือ โภคทรัพย์และธนทรัพย์ โภคทรัพย์ได้
 แก่สิ่งของเครื่องใช้, เครื่องนุ่งห่มและบ้านเรือน ธนทรัพย์นั้น
 คือ เงินตราทรัพย์สินขาดออกให้เราใช้หนี้และ ทรัพย์สินนเกิดเอง
 ไม่ได้ เราต้องเสาะแสวงมา จึงควรระใช้แต่ในสิ่งที่ เป็น
 ประโยชน์แก่ความสุขสำราญ การใช้ทรัพย์สินเพื่อชื้อน้าเมาค
 นั้นไม่เรียกว่าเป็นสิ่งที่สมควร เพราะน้าเามีโทษมากถึงที่พอ
 จะโทษอธิบายในข้อ ๒ จนถึงข้อ ๖ ต่อไป การกินน้าเามาคน
 โทษมากที่ไม่เห็นโทษนิยมว่าดี เช่นอ้างว่าเป็นการชักจูงคน
 ให้รู้จักคบค้าสมาคมกัน, หรือเป็นการแสดงน้าใจโอบอ้อม
 อาร หรือว่าแม่เห็นกเห็นอย หรือมีทุกขร้อนได้กินสุรา ความ
 ทุกขร้อนหรือเห็นกเห็นอยก็หายไป ใครเห็นอย่างนี้ เป็นผู้
 เข้าใจผิด ได้ชื่อว่ากำลังจะเินหลงเข้าไปในทางชั่วอยู่แล้ว
 การชักจูงให้รู้จักคบค้าสมาคมกันนั้นไม่จำเป็นต้องใช้สุราหรือ
 ของเมาเป็นสิ่งช่วย จะเป็นการเล่นกีฬา การวิสาสะอย่างอื่น
 ก็ได้ได้ การแสดงน้าใจโอบอ้อมอารีก็ดี ไม่จำเป็นต้องถึง
 สุราเลยทั้งๆเลยๆเลย จะแสดงก้วยการให้สิ่งของ หรือเลย
 อาหารก็คงสมควรประสงค์เช่นเดียวกันนั้นเอง การกับทุกขร้อน

ควรใช้ชีวิตอื่น เช่นไปเล่นกีฬา ไปคุยพุดจาเสียดกับญาติมิตร
 ไปเที่ยวหย่อนใจ หรือตากอากาศ ภูมิภาคประเทศต่างจังหวัดเสียก็
 จะเหือกหายคลายลงได้ ไม่จำต้องกินสุราเลย สุราเมรัยเป็น
 ของมันเมา ทำให้ผิดคิด เมื่อตกล่วงลึกของดื่มเสมอ และ
 แม้ไม่เผลอดื่มเมื่อใดก็กระวนกระวายใจไม่เป็นสุข จำต้องจ่าย
 ทรัพย์ซื้อหามาดื่มให้จนได้ เมื่อจนทรัพย์ ก็เงินหมดแล้ว
 ก็จะต้องใช้โลกทรัพย์ คือสิ่งของเครื่องใช้บ้านเรือน ไปขาย
 หรือจำนำเสีย เพื่อให้ได้เงินมาซื้อสุรามาจนได้ เมื่อถึงขั้น
 ก็แปลว่าสิ้นนามว่านกเลงสุราแล้ว นับว่าไม่เป็นนามอันมี
 สวัสดิ์ก็มั่งคั่งแก่ตัวเลย เจ้าอาจะสงสัยว่าถ้าเรามีทองใช้
 ทรัพย์ซื้อหามาดื่มแล้ว การดื่มสุราหรือของเมาไม่มีโทษหรือ
 ความเป็นเช่นนั้นไม่ เจ้าจงคอยฟังโทษการกินเมาในประเภท
 ที่ ๒ ต่อไป, คือ ก่อการทะเลาะวิวาทด้วยสุราทำให้ผิดคิดเสีย
 สติด้วยอาการมันเมา ไม่รู้จักผิดและชอบ ขาดความอดกลั้น
 มีอาการทวนหันไม่ยับยั้งใจ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทกลาย
 นิสัยเป็นคนหาเรื่อง แม้ตามธรรมดาคนเราเมื่อถูกยั่ว ก็
 ย่อมมีเวลาที่จะระงับกลั่นความโกรธเคืองไว้ไม่ใคร่ได้ เรียก
 ว่าถู้อ่านาความโกรธ เมื่อดื่มสุราเข้าไปก็จะยิ่งชั่วร้ายใหญ่

ใครพบกระต่ายกระทิงก็เท่ากับเหยื่อให้โอรชเคื่อง ไม่สามารถ
 ยืนยงได้ อันเป็นต้นเหตุแห่งการทะเลาะวิวาท นอกจากนั้นตัว
 ผู้คุมสุราเอง เพราะเหตุที่ไม่รู้จักผิดและชอบนั้น ก็ระยั่วเย้า
 หรือพูดเสียดสีให้ผู้อื่นมีโทษะโอรชเคื่องได้เช่นเดียวกัน เมื่อ
 ผ่ายไม่เมาระจับโทษะไว้มิได้ การทะเลาะวิวาทก็ย่อมระต้อง
 เกิดขึ้นเป็นธรรมดา ต่อจากนั้นอาชฎ คำรวะข่มขืน หรือ เกิด
 ฆาตกรรมเป็นอันตรรายหรือถึงกับเสียชีวิตลงตามกันชนกได้ เป็น
 การให้ทุกขถึงลูกเมียหรือบิดามารดาต่อไปอีก ประการที่ ๓
 ไม่รู้จักละอาย ถูกขสุราทำให้กลายเป็นคนหน้าค่านไม่เกลียด
 กลัวความชั่ว แม้ไม่ดังกับทะเลาะวิวาทกับใคร ก็อาชทำการ
 หนาอดสุได้ เช่นนอนกลิ้งเกลือกกลางถนน กล่าวด้วยคำ
 หยาบลามกอันผิดเขาไม่พดกัน ข้างที่จะถึงเปิดองผ้านุ่งห่ม
 หรือทำอื่น ๆ หนาอาชอดสุได้ การหนาละอาชอดสุเหล่านี้
 ถ้ามีโคคุมสุราเข้าไปแล้ว ก็ไม่มีใครอาชทำได้เลย ประการ
 ที่ ๔ ถูกตีเตียน เมื่อใครรักริมสุราแล้ว โดยมากย่อมหนี
 การถูกตีเตียนไม่พ้น เลยทำให้เสียความเคารพนบถ เสียชื่อ
 เสียขและความรักใคร่ เพราะสุราทำให้กลายเป็นคนเที่ยวหา
 เรืองทะเลาะวิวาท และเป็นคนขยาปหยายเข้าปราศจากความ
 ละอาชอดสุนั้น ก็เมื่อเป็นเช่นนี้สมมติว่าเจ้าเป็นนายบังคับ

บัญชาคนไข้มาอย่างนั้น เจ้าระวิกใคร่ชอบพอและไว้วางใจ
 หรือ? เจ้าย่อมรักใคร่ชอบพอหรือไว้วางใจไม่ใ้ถ้อยเอง อีก
 ประการหนึ่ง สัมมคว่า เจ้านายยังกษัตริย์ชา เป็นคนขี้นมาหย่าเป
 เจ้าก็คงไม่เคียดพินัยเป็นแน่ ทรงขามเจ้ากลับเลยจะคุกหมัน
 เขาเสียด้วยซ้ำไป คนชนะนี้คนนั้นระคิกคอกคยหากับผู้ที่สภาพ
 แล้วยอมเป็นทั้งเกียร ถูกคิเคียนและไม่วางใจว่าน่าจะคบ
 กำเป็นเพื่อนได้ เพราะรู้ไม่ว่าเขาจะไปมาเมื่อไร และ
 พาให้เสียเป็นเพื่อนพลอยขายหน้าหรือลำบากไปด้วย เพราะ
 ความหนักหนาหยาบลามก หรือการหาเรื่องของเขา ประการ
 ที่ ๕ เกิดโรค เจ้าเคยเห็นนกเงือกสร่าที่มีร่างกายขริบรณ
 ปราศจากโรคภัยบ้างหรือ? จะหาได้สักหนึ่งในร้อยก็ยากแท้ม
 สรรพนั้นปรุ่งขึ้นด้วยแอลกอฮอล์เป็นส่วนใหญ่ และแอลกอฮอล์
 นั้นเองที่มีโทษอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายมนุษย์ ยิ่งผู้ร่างกายมี
 โรคอื่นแทรกแซงเป็นประจำอยู่แล้ว การดื่มสร่าก็เท่ากับไป
 ให้อโรคนั้น ๆ ทวชน หรืออย่างนั้นอีกทำให้ยากที่จะบำบัด
 รักษาให้หายขาดได้ กลายเป็นคนขี้อโรคมีร่างกายชบสอมฉิก
 ทรวคทร ต้องเสียทรัพย์ในการหาหมอหรือซื้อยามารักษา
 มากขึ้น และถ้าร่างกายทรุดโทรมมากจนถึงกับไปทำงานเล้ง
 ชีพไม่ได้แล้วก็ยิ่งซ้ำร้ายใหญ่ กลายเป็นโทษถึงครอบครวัระ

ทั้งล่าช้าไปด้วย ประการที่ ๖. ทอนกำลังปัญญา ในข้อนี้
 พ้องต้องอธิบายให้เข้าใจทราบเสียก่อน ว่ากำลังปัญญานั้นเกิดได้
 อย่างไร กำลังปัญญาเกิดได้ ๓ ทาง คือ ๑. เกิดจากการ
 สติบ ตรีบ พัง เลาเรียนความรู้ ความคิดเห็นของผู้อื่น ชะระนำมา
 เป็นเครื่องเทียบเคียงให้เห็นผลดีและผลชั่ว ๒. เกิดจากการ
 ไตร่ตรองไตร่ตรวนหาเหตุผล ๓. เกิดจากการอบรมคน
 กระทำคนใหม่ปัญญาชน ผลาชนและชำนาญชนในกิจ
 อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ชะนิกนต้องใช้เวลาอบรม
 ผลฝนมาเป็นลำดับทีละเล็กละน้อยเรื่อยไป พ้องได้กล่าวแล้วว่า
 การกัมสรณนั้นทำให้ผลกัมมนเมาเสียสติ ก็เมผลนั้นเสียสติหรือ
 มนเมาแล้ว ย่อมไม่สามารถ สติบ ตรีบ พัง เรียน รู้อะไร ไม่ได้
 ความคิดไตร่ตรวนเพื่อไตร่ตรองหาเหตุผลก็เสียไป การอบรม
 คนใหม่ปัญญาชน ผลาชน และชำนาญชนในกิจหน้าที่ของตน
 ก็ย่อมทำไปไม่สำเร็จ เพราะมีว่แต่กัมสรณมนเมาอยู่เสมอ ถ้า
 เป็นข้าราชการ งานการในหน้าที่กระเทรามาตง ไม่มีเวรียน
 คึกอ่านค้ำเนินงานไม่เป็นผล ในสุดท้ายก็จะต้องถูกไล่ออกเพราะ
 ขาดความสามารถเป็นแน่

รวมทั้งหมด โทษการกัม น้าเมาหรือสราม ๖ ประการ
 ทั้งข้ออธิบายมาแล้ว แต่ละอย่างล้วนแต่ร้ายแรงทั้งสิ้น เจ้าจงทำ

ไวเมื่อโตขึ้น ใครชักชวน คิมสุรา เพื่อสืบทอด ความเป็นเพื่อน หรือ
คบหากันไว้จริง ปฏิเสธแล้วแนะนำให้ใช้วิธีอื่นเสีย

จากหมายฉบับนี้ ยาวพอแล้ว แล้วพอจะเขียนอธิบาย
ถึงอธิบายมขทางที่ ๒ ต่อไป

จากพอทหฺวจะเห็นเจ้าเป็นคนดีในภายหน้า

บำรุง

- คำถาม ๑. คิมนำเมา โดยไม่ต้อง ออกเงินซื้อ จะมีโทษหรือไม่?
๒. การ ชักจูง ให้รู้จักกันนั้น ถ้าไม่ใช่สุรา จะทำ
อย่างไร?
๓. ใช้ทรัพย์สินซื้อสุราคิมเป็นกาว บำรุงความสนิทหรือ
ไม่? เพราะเหตุใด?
๔. การคิมสุราทำให้เป็นคนอย่างไร?
๕. ทำไมคิมสุราจึงทอนกำลังปัญญา?

(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๓)

วันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าอาวาส ลกรัก

พอยนคทไคทราบจากเจ้าว่า รทหมาย ๒ ฉบับที่พอ
เขียนถึงเราอธิบายถึงอธิบายมา เพื่อนั้นของขวัญให้เราในวัน
เกิคนั้น เป็นทพโอใจของเพื่อนฝูงที่เราไคชวนให้อ่านด้วยเป็น
อนมาก นั้นเป็นวิธิการอย่างหนึ่งที่เราสมควรความเป็นเพื่อน
คอบเมื่อฝ่ายใดมีอะไรก็ แยกย้ายให้อีกฝ่ายหนึ่งไคเห็นเป็น
การสคยสคยขณูณาไว้ด้วย คราวนั้นพอเราอธิบายถึง อบายมุข
ทางที่ ๒ คือเที่ยวกลางคืนต่อไป ที่เรียกว่า "เที่ยว" นั้น คอ
การที่ไปโดยไม่มีความจำเป็น ถ้าเที่ยวกลางคืนมีโทษอยู่
๖ สถาน สถานที่ ๑ คือ ไคชื่อว่าไม่รักษาศีล ระวังการที่
ไปเที่ยววันนั้นมคณอยู่ข้าง เช่นไปเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจจาก
ความเหน็ดเหนื่อยที่ทำการงาน หรือว่าเพื่อหาความร้ เช่น
ไปเที่ยวคบกับประเทคและประเพณีของคนในพนเมือง ก็ยอมมี
ประโยชน์ แต่ควรเที่ยวในเวลากลางวัน การเที่ยวกลางคืน
ย่อมมีโทษมาก เพราะข้อสำคัญ เกก ๆ ควรนอนให้เต็มค

ตามธรรมเนียมกลางวันละ ๘ หรือ ๙ ชั่วโมง เมื่อเราใช้เวลา
 กลางวันทำการเล่าเรียนเสียแล้ว กลางคืนก็ต้องเป็นเวลานอน
 ถ้ายังใช้เวลากลางวันสำหรับเที่ยวเล่นเสียอีก ไปนอนจนึก
 หนัก ก็จะไม่มีความหลับพักผ่อนที่ร่างกายต้องการ เลยทำ
 ความสมบูรณ์แห่งอนามัยให้บกพร่อง ความคึกคักอันกระฉ่อน
 เชื่อมซึม เป็นเหตุให้เล่าเรียนวิชาหลังจากไม่ทันเพื่อน เพราะ
 ควรจะใช้ความคึกคักที่กระฉ่อนนี้มาเรียนให้เข้าใจ ก็มัวว่างงานเสีย
 นอกจากนั้นยังมีอันตรายอีกมาก ด้วยเวลากลางวันเป็นเวลา
 ที่มก ภัยย่อมมีอยู่ทั่วทุกแห่ง บรรดาภัยอันตรายหรือเหตุร้าย
 ต่างๆ ย่อมเกิดในเวลาค่ำคืนมากที่สุดเป็นพัน ออกไปเที่ยว
 กลางคืนก็เหมือนออกไปหาภัยอันตรายหรือเหตุร้าย และเบียด
 โอกาสให้ศัตรูคิดร้ายไต่ช่องทำร้ายตรึงพันแทง ถ้าอยู่ในบ้าน
 บ้านเป็นคุกมิดชิด ศัตรูจะบุกรุกดลวงเข้ามาได้ไม่กล้าทำได้
 นอกจากนั้นถึงแม้ไม่มีศัตรูผูกคดปองร้าย ก็ยังอาจเกิดภัยพิบัติ
 ผลิตผลทำร้ายผลตัว เพราะเวลากลางคืนมักจำหน้ากันไม่ถนัด
 เพราะฉะนั้นการออกบ้านไปเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน จึง
 ไต่ชื่อว่าไม่รักษาตัว ตรงกันข้าม เป็นการนำตัวเองเข้าไปหา
 เหตุร้ายเสียด้วยซ้ำไป สถานที่ ๒ ไต่ชื่อว่าไม่รักษาบุตรและ

ภรรยา ผู้ที่ท้องอาศัยพึ่งพาเรา และให้เราเป็นหัวหน้าในบ้าน
 เรอนนกันคอยบุตรและภรรยาเราเอง ถึงเจ้าหญิงไม่ถึงเขต
 มบุตรและภรรยา เจ้าก็ควรกำหนดกะจำไว้ เพื่อเป็นความรำเมื่อ
 ไทชน เมื่อเราอยู่บ้านบุตรและภรรยาก็มีความอุ่นใจว่าจะพ้นจาก
 ศัตรูหรือโจรผู้คดโกงร้าย ผู้ที่โกรธเคืองบุตรภรรยาของเรา
 ย่อมจักคอยหาช่องโอกาสทำร้าย เขาในเมื่อเราผู้เป็นสามีและ
 เจ้าบ้านไม่อยู่ การที่เราออกจากบ้านไปเที่ยวเสียในเวลาค่ากิน
 จึงเท่ากับเปิดช่องโอกาสให้แก่ผู้ปองร้าย ทำร้าย บุตรและภรรยา
 ไทสะกดวชน นอกจากนั้น การที่เราไม่อยู่บ้านบุตรและภรรยา
 อาจออกไปเที่ยวเตร่บ้างตามความคะนองใจ เพราะขาด
 ปกป้องรักษา ถึงนกลียธมเป็นทางให้เกิดความเสียหายเพิ่มชนอก
 โดยตนเองทำตนให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุตรและภรรยาเสียเช่นนั้น
 แล้วจะหันไปบังคับว่ากล่าวบุตรและภรรยาอย่างไรได้ ฉะนั้นจึง
 ไทช่อว่าไม่รักษามบุตรและภรรยา สถานที่๓ ไทช่อว่าไม่รักษา
 ทรัพย์สมบัติ การรักษาทรัพย์สมบัติย่อมนับเป็นหน้าที่โดยตรง
 ของเราผู้เป็นเจ้าบ้าน เมื่อเราไม่อยู่บ้าน ก็เป็นโอกาสของโจร
 ผู้ร้ายผู้คดโกงจะทำการปล้นชิงโมยทรัพย์ของเรา บุตรและภรรยา
 ผู้อยู่บ้านย่อมไม่มีกำลังความสามารถที่จะรักษาหรือต่อสู้ผู้ร้าย
 ฉะนั้นนัก ไททรัพย์สมบัติก็จะสูญหายไป ทำให้ยังเกิดความ

เสียใว้ภายหลังโดยใช่เหตุ อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเกิดไฟไหม้เหลือ
กำลังของบุตรและภรรยาที่จะแก้ไขก็ระเสียทรัพย์ ถ้าเราอยู่ที่
อาบผ่อนหนักเป็นเบาได้บ้าง ในที่สุดแม้จะไม่อันตรายทั้งใน
ทางไฟไหม้และในทางโรคปล้นก็ ถ้าเราไปเที่ยวเสียในเวลา
กลางคืนยังทำความหนักออกหนักใจ ให้แก่บุตรและภรรยาผู้อยู่
บ้าน ทั้งในส่วนตัวและทรัพย์สมบัติ ไม่เป็นอันที่ระหลบซ่อน
ผ่อนอกโรยที่ไต่รับจากคราวคร่ำในเวลากลางวันนั้น สถานที่
๔ เป็นที่ระเวงของชนทั้งหลาย พอได้กล่าวมาแล้วว่าเวลา
คำคนกึกก่นนั้นเป็นเวลาทีเหตुर้ายต่าง ๆ มักจะเกิดขึ้นโดยมาก
ก็เหตुर้ายต่าง ๆ อาทิเช่นการดิ้นพินทุแก การลอบทำร้าย
การฉกชิงวิ่งราว การปล้นชะโมย การลอบวางเพลิง ฯลฯ
เหล่านี้ คนพาล คนทมิฬ คนชเฒ่า คนชะโมยหรือโจรเป็น
ผู้ทำให้เกิดชนทั้งสี่ คนพาลคนทมิฬหรือโจรเหล่านี้ ได้
อาศัยเวลากลางคืนอันเป็นเวลาทีมอากาศมืดมิดเป็น เครื่องมือช่วย
ในกิจการอันลามกของตนเป็นผลสำเร็จไปทั้งสิ้น พวกมันจึง
ออกเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน เพื่อหาช่องโอกาสที่จะลอบ
ทำร้าย ดิ้นพินทุแกหรือฉกชิงวิ่งราวปล้นชะโมยในที่ต่าง ๆ เรา
ออกเที่ยวในเวลากลางคืน อาจถูกใคร ๆ ที่เขารู้เห็น ระเวง

ว่าเป็นคนร้าย หรือเป็นคนพาลทจริตไปทั่วก็ได้ ในที่สุด
 แม้พวกคนพาลทจริตเองที่โคเห็นเราเที่ยวเตร่ ในเวลาเดียวกัน
 มัน ก็อาจเข้าใจว่าเราเป็นพวกศัตรูของมัน เป็นเหตุให้เกิด
 วิวาทขาดทะเลาะหรือทำร้ายกันขึ้นได้ ความทลกระแวงว่าเรา
 เป็นคนร้ายหรือคนพาลทจริต อาจให้ผลร้ายแรงมาก ท่านจึง
 แสดงผลไว้ในโทษสถานที่ ๕ คือมักถูกไล่ความ การถูกไล่
 ความนั้น อยู่ๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้ ย่อมต้องเกิดจากมีความ
 ระวังสงสัยมาแต่เดิมก่อน สมมติว่าเจ้าเคยเห็นคนผ่านทาง
 หน้าบ้าน บ้านหนองเนืองๆ ในเวลาๆ เพื่อญัตตมาอีก ๒-๓
 วัน บ้านนั้นถูกชะโมยหรือถูกทงไฟ ใครเลยจะอดไม่สงสัย
 เจ้าได้ คงคิดว่าเจ้านั้นแหละเป็นคนร้าย เพราะเคยเห็นเดินผ่าน
 ทางนั้นเสมอๆ เจ้าก็จะสงสัยสงสัยโดยการถูกไล่ความเหมา
 ว่าเป็นผู้ร้ายนั้น ส่วนผู้ร้ายจริง ๆ นั้น เมื่อความระวังสงสัย
 ของคนอื่น ๆ หรือเจ้าหน้าทมาตกอยู่แก่เจ้าเสียแล้ว ก็เลยมี
 ช่องเล็ดลอดหนีไปสบาย มีหน้าชาวยังกำเริบโตใจที่จะทำการ
 ทจริตต่อไปอีกเสมอ การถูกไล่ความนั้นย่อมยากที่จะแก้
 ไขพ้นจากความผิดหรือความชั่วของใจ เพราะฉะนั้นทางที่
 ที่สัณคึกก็อย่าทำตนให้เป็นที่ระวังสงสัยเลยทเถียว สถานที ๖

ได้ความลำบากมาก โทษในทันที คือผลอันเนื่องมาจากการถูก
 ไล่ความ กักับการไม่รักษา ตัวบุตรและภรรยาและทรัพย์สมบัตินั้น
 เอง การถูกไล่ความย่อมทำให้เสียชื่อเสียงเกียรติคุณความก
 ึ่งที่ใครชมมา ถึงโดยจะไม่มีหลักฐานปรกปรำเด่นชัด ก็ยังมี
 มวลให้มัวหมองเป็นที่ไม่น่าไว้วางใจ ถึงจะนำคชสีนพองร้องใน
 โรงศาลก็ย่อมเสียเงินเสียทองมาก และหาไม่ลบล้างความ
 มัวหมองหรือความระแวงทุกข์วิบัติ ทำให้ยากที่จะคบค้าสมาคม
 กับใครหรือทำงานการอะไรต่อไป ผู้ไม่รักษาตัวไม่รักษาบุตร
 ภรรยา และไม่รักษาทรัพย์สมบัตินั้น ย่อมยังเกิดความร้อนใจ
 เมื่อภายหลัง หรือเมื่อตัวเองเจ็บป่วยลงเพราะการเที่ยวเตร่
 กลางคืน หรือถูกกลอยทำร้าย ก็ต้องลำบากไปตั้งแต่ต้องหา
 เงินมาเป็นการรักษา และลำบากที่จะทำกิจการไม้ไ้ บุตร
 ภรรยาก็กว่าลำบากเพราะขาดความคุ้มครองของเรา เมื่อรวมความ
 เสียหายความยากลำบากเหล่านี้เข้า การเที่ยวกลางคืนย่อม
 ทำให้เสื่อมเสียความสุขทั้งในตัวเองตลอดจนครอบครัว ท่าน
 ใจนบเป็นนบายมุขอย่างหนึ่ง เจ้าจงทำไว้เพื่อเป็นทางเลียง

ชีวิตในวันข้างหน้า
อธิบายต่อไป

อีก ๒-๓ วันพอพอว่างงานพอจะเขียน

จากพ่อที่ประสงค์ให้เจ้าเกินทางลูกเสมอ

บำรุง

- คำถาม
๑. เพราะเหตุใดเกิดจึงไม่ควรนอนดึก ?
 ๒. เหตุร้าย มักเกิด เวลาใดและทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ?
 ๓. การถูกไล่ความเกิดจากอะไร และระแวงใดอย่างไร ?
 ๔. บุตรและภรรยา^๕นี้ทำให้เราเป็นอะไร ?
 ๕. เราควรประพฤติอย่างไรจึงจะดี ?

(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๔)

วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าองอาจ ลูกรัก

พ่อเพิ่งว่างเขียนจดหมายไฉน พวกเพื่อน ๆ

ของเจ้าก็ขอรุมเร้าถามถึงจดหมายของพ่อมากมาย เจอหรือ
พ่อยินดีมากที่ไ้ทำตนเป็นประโยชน์เลยไปถึงเพื่อนเจ้าด้วย วัน
นี้พ่อจะอธิบายถึงอบายมุขทางที่ ๓ คือเที่ยวดูมหรสพ คือ
การเล่นเช่นละครและลิเกเป็นต้นต่อไป การเล่นนั้นแม้จะสนุก
สนาน หรือมีสิ่งไทยถ้าหากนาน ๆ ก็คงหนง แต่ถ้าย่อย
นักก็เกิดโทษมาก ความที่พ่อเคยสังเกตมา เช่นสถานที่ ๑
ทำให้ใจแตก เพราะเกิดคิดใจที่คงหนงแล้วอยากท้าวเป็น
ครั้งที่ ๒ และที่ ๓ ต่อไป ด้วยยังคิดใจมากจนเพียงใจก็ยัง
ไปบ่อยมากจนเพียงนั้น ถึงตอนนั้นยอมชวนขอไ้ว่าเจ้าลุ่มหลง
ในการเล่นถึงใจแตกแล้ว ย่อมหมดความสามารถที่จะยับยั้งใจไ้
ถ้าเป็นหญิงสาวก็จะตกนินทาว่าร้าย หญิงแต่งงานแล้วก็ย่อมจะ
เป็นท่อนเคียงไม้พอไรของสามี ถ้าเป็นชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว
ก็ย่อมทำให้ภรรยาเกิดเห็นไปว่าเอาใจออกหากบ้านเรือนเที่ยว
หาผู้หญิง แม้ทั้งลุ่มหลงในการเล่นเสียทั้งสามและ

ภรรยาแล้ว ก็ยอมบังเกิดผลร้ายรุนแรงจนอกเป็นอันมาก ถ้า
 เป็นนักเรียนอย่างเราจะเสียการเล่าเรียนเลยสอบไล่ตก ความ
 ลุ่มหลงมัวเมา เกี่ยวกับการเล่นใจแตกนั้นจึงทำให้เกิดโทษ
 สถานที ๒ คือเสียทรัพย์ ทรัพย์ที่เราหามาได้นั้นเราต้อง
 เก็บไว้เพื่อยำรงความสุขสำราญของตัวเอง และครอบครัวใน
 การจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่มทำเป็น หรือเครื่องเล่าเรียน ฯลฯ
 เป็นต้น ไม่ใช่ให้หมดเปลืองไปเพราะความมัวเผลอหลงใน
 การเที่ยวการเล่น เพราะในการไปเที่ยวการเล่นเราต้อง
 เสียทรัพย์ คือ ๑. ซื้อเครื่องแต่งกายให้อาสำรงงามให้ทัน
 เทียมเพื่อนและสมัยนิยม ๒. ซื้ออาหารกินเมื่อยามหิวกระหาย
 ๓. ซื้อตั๋วเป็นค่าเข้าการเล่นอันเราชื่นชอบกันนั้น นับ
 ว่าทรัพย์หมดเปลืองไปโดยมิได้บำรงความสุขสำราญของครอบครัว
 เลย การเที่ยวการเล่นจึงเป็นทางสิ้นเปลืองทรัพย์
 โดยแท้ ไม่มีทางเพิ่มทรัพย์เลยควรจงเว้นเสีย สถานที ๓
 เสียเวลา การเที่ยวการเล่นพว้าเพื่อนนั้น เป็นการทำให้
 เวลาในชีวิตของเราให้หมดเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ คนเรา
 เกิดมาแล้วก็ต้องมีการงานทำ การงานทั้งหลายย่อมเกี่ยว
 เนื่องกับเวลา โดยเราต้องเป็นผู้รู้ว่เวลาใดควรทำการงาน

ชนิดใด เช่น เวลากลางวันต้องทำงาน เวลาเย็นต้องเล่นกีฬา
 เวลากลางคืนต้องพักผ่อน เช่นเดียวกับชาวนาต้องรู้จักเวลาว่า
 หน้าฝนต้องทำนา หน้าแล้งต้องขายข้าว ดังนั้นเป็นต้น เมื่อลุ่ม
 หลงมัวเมาแต่ในการเล่น ย่อมเป็นการเสียเวลาซึ่งควรนำไป
 ใช้ทำการงานอื่นๆ เช่นเวลาทำงาน เอาไปเที่ยวเตร่ฆ่าตัวก็เสีย
 เวลาที่เสียไปโดยไม่มีประโยชน์ และนับว่าเสียมากกว่าอะไรๆ
 ทั้งสิ้น เสียทรัพย์สินของ เรายังอาจมีเวลาทำได้ในวันข้างหน้า
 แต่เสียเวลาในชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่ได้ทำการงานอันมี
 ประโยชน์เลยนั้น เป็นการเสียมากจะเรียกว่าเขาเวลานั้นกลับ
 คืนมาไม่ได้อีก เมื่อเราได้มัวเมาลุ่มหลงในการเล่นจนเสียทรัพย์สิน
 และเสียเวลาด้วยแล้ว ก็ย่อมทำให้เกิดโทษสถานที่ ๔ ที่ว่ยคือ
 เสียการงาน การงานอย่างหนึ่งก็เหมาะสมกับเวลาอย่างหนึ่ง เมื่อ
 ใช้เวลาอันควรทำการงานหาทรัพย์สินมาเลี้ยงครอบครัว หรือเวลา
 อันควรดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติไปกับการเล่นเสีย การหาทรัพย์สิน
 หรือการดูแลรักษาครอบครัวก็เสียไป ด้วยอย่างง่าย ๆ เช่นต้น ๆ
 ถูกฝนเป็นเวลาไถนาและหว่านข้าว ถ้าชาวนาใช้เวลาอันนั้นมา
 เกี่ยวกับการเล่นในกรุงเทพ ฯ เสีย การไถนาและหว่านข้าวก็
 เสียไป จะผิดเพี้ยนเวลาไปทำในขณะฝนชุกหรือน้ำมากก็

ยอมทำไม่ได้ เพราะว่าไถนาหรือหว่านข้าวก็อดกลดของลงหน้า
ฝนหน้า เป็นการเสียเวลาไปยี่หนึ่งเต็มๆ การเสียการ
งานเช่นของชาวนาหรือของใคร ๆ ก็ก ย่อมเกี่ยวโยงไปถึงการ
เสียทรัพย์สินด้วย เพราะการงานที่ทํานั่นก็ขอเพื่อให้ได้ทรัพย์สินมา
เลี้ยงครอบครัวนั่นเอง.

เมื่อเจ้าทราบถึงโทษการเที่ยวดูการเล่น ๔ สถานแล้ว
จึงมีพระวิงคนอย่าให้ลุ่มหลงมัวเมาในการ เที่ยวดูการ เล่น ได้
เลย วันหลังพอจะเขียนมาใหม่.

จากพ่อท่ประสงคให้เจมความสุขความเจริญ

บำรุง

- คำถาม ๑. การเที่ยวดูการเล่นเกินสมควรมีโทษก่สถาน ?
๒. เวลาที่ยงานเกี่ยวข้งกันอย่างไร ?
๓. เสียทรัพย์สินสิ่งของกับเสียเวลานข้างไหนจะนับว่า
เสียมากกว่ากัน ?
๔. เสียการงานกระเทือนมาถึงครอบครัวได้อย่างไร ?
๕. เที่ยวดูการเล่นนั้นเสียทรัพย์สินทำอะไรบ้าง ?

(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๕)

วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าองค์อา ลกรัก

พ่อไ้เข้คนย่นตำของเจ้าให้แลเห็นทางอบายมุข มาแล้ว
๓ ทาง ย้งอยู่อก ๓ ทาง และพ่อจะไ้เขียนบรรยายให้เจ้า
ทราบวนนอกทางหนึ่ง ทางอบายมุขทางที่ ๔ คือเล่นการ
พระนันทน์ พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงโทษไว้ให้เห็น ๖ สถาน
คือ ๑ เมื่อชนะนะย่อมก่อเวร เพราะกรรมค่าการพระนันทน์
ย่อมมีใครมเสียปนกันไป เป็นการเสี่ยงไ้เสี่ยงเสียั่นเอง แต่
ผู้เล่นการพระนันทน์ทุกคนอยากไ้ได้อย่างเกี้ยว ไม่มีใครอยากเสีย เสีย
เลย จึงเป็นความอยากที่ผิดธรรมชาติของการพระนันทน์ อันจักเป็น
ไปตามความอยากนั้นหาไ้ไม่ ถ้าใครเล่นการพระนันทน์ชนะไ้
ทรัพย์ นำใจของคนนั้นก็ชักเหิม ชะล่าใจอยากไ้มากจนอก และ
ชวนใจให้อยากเล่นการพระนันทน์ต่อไปอีก ส่วนผู้ที่เสียทรัพย์ในการ
พระนันทน์ ก็ย่อมอาฆาตมุ่งหมายจะเอาชนะแก็แค้นคนเขาทรัพย์
ที่เสียไปนั้น ก็ก่อเข่นแวงกนชน ชื่อนน่าเราไปดัง โทษสถาน
ที่ ๒ คือเมื่อแพ้ยอมเสียดาบทรัพย์ที่เสียไปเมื่อเล่นไป ๆ เรา
ก็ก็มีเวลาเสียจนทรัพย์ทรวายมานั้นหมดไปจนถึงเขาเนื้อ อก

เงินที่เป็นต้นทุนออกมาเล่น ใช้แต่เท่านั้น เมื่อต้นทุนเสียไป
 ก็มักเกิดอาชญาตพยายามเล่นแก้ตัว เล่นไปก็ยิ่งขาดทุนไปเสีย
 ไป เป็นเหตุให้ถึงหมกมุ่นในการพนัน เล่นการพนันไม่มี
 เวลาหยุดจนถึง ไทเฮสสถานที่ ๓ คือทรัพย์บ่มฉิบหาย เมื่อ
 บังเกิดถึงความหมกมุ่นในการพนันแล้ว ยอมส้น อยากจะทำกา
 รงานใด ๆ ทั้งสิ้น เงินทองก็จะร่อยหรอหมดเกลี้ยงไปโดยรวก
 เรว และเงินก้อนหรือผลประโยชน์ที่จะได้มาจากการงานนั้น
 เป็นอันหวังไม่ได้ เพราะไม่ได้ใช้เวลาไปทำการงานนั้นเสียแล้ว
 ในที่สุดเมื่อไม่มีตัวเงินเล่นการพนันเพื่อแก้ตัวเอาเงินที่เสียไป
 คืน ก็จะต้องขายสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องแต่งตัวตลอดจนบ้าน
 เรือนและที่ดินเพื่อเอาเงินไปเล่นการพนัน เป็นการทำให้ชน—
 ทรพย์คือเงินทองและโภคทรัพย์คิขสิ่งของบ้านเรือนสูญหายจน
 ไปถึงหมด ทำให้เกิดความเศร้าเสียใจแก่ตนเอง และครอบครัว
 มิใช่น้อยเลย ไทเฮสสถานที่ ๔ คือไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ
 ตามธรรมดาที่ใค่นามว่านักเลงการพนันยอมเป็นผู้ไม่ประจำทำ
 การงาน หรืออาชีพเลี้ยงตนอย่างใด อาศัยเลี้ยงชีพอยู่โดย
 เงินที่ได้จากการพนันนั่นเอง คนจำพวกนี้ยอมไม่มัทรัพย์และ
 บ้านเรือนอาศัยเป็นหลักแหล่งที่พอจะจำนำหรือขายได้ ถึงกรว

เล่นการพนันเสียก็มีกระใช้วาระของตนเองเข้าช่วย คอเทียว
 ปล้นปลอนหรือหอบขโมยเงินตามเพื่อนฝูงญาติมิตร โดยใช้อุบาย
 หลอกลวงต่าง ๆ นานา สักแต่ทำให้ได้เงินมาเป็นใช้ได้
 ฉะนั้นผลทวีเป็นผลเล่นการพนัน แม้จะยังไม่ถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว
 ก็เคยว ถึงเวลาจะพวกราบกับใครถึงเรื่องใด ๆ ก็ดี ย่อมไม่มีใคร
 กล้าเชื่อถือด้วยคำگویเกรงจะเป็นเล่ห์เหลี่ยมหาเงินไปเล่น การ
 พนันเท่านั้น ผู้ที่ทำการตนให้เป็นผู้คนนับถือวาระ คอพวก
 อะไรมีใครเชื่อถือ ก็งอয়াวเป็นนักเลงการพนันเสีย โทษ
 สถานที่ ๕ ก็เป็นทุดหมิ่นของเพื่อนฝูง เมื่อไม่มีใคร
 เชื่อถือด้วยคำของตนจะคบค้าสมาคมกับใครต่อไปอีกไม่ได้ พวก
 เพื่อนฝูงจะพากันถ่มหินคนเกลียด ถึงโดยเราจะเป็นเพียงนักเลง
 พนันใหม่ ๆ ไม่ถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัวก็ พวกเพื่อน ๆ ก็
 จะพากันถ่มหินออกห่างไม่กล้าสมาคมด้วย กล่าววาระปล้น
 ปลอนหลอกลวงหาเงินไปเล่นการพนัน นับว่าเป็นการทรมาน
 มากมาย เราไม่อย่ากให้เพื่อนฝูงหมิ่นตราหน้าว่าเป็นนักเลง
 พนัน อันยอมมีนิสัยปล้นปลอนตลบตะแลงแล้ว เราก็ต้องไม่
 เล่นการพนันเสียทีเดียวแม้แต่เพียงเล็กน้อย ถ้าชายโสดหรือ
 หญิงโสดเป็นนักเลงพนันแล้วก็ยอมไ้รับ โทษสถานที่ ๖
 ้วยคือไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย เพราะขึ้นชื่อว่า

นักเลงพระนั้นแล้ว คนทั้งหลายย่อมทราบกันว่าเป็นผู้มั่งคั่ง
 ทลขะแสงปล้นปล้นจนไม่มีใครเชื่อถ้อยคำ และเป็นผู้ทรยศ
 ทรยศไว้ไม่ได้ จะพาลกล่อกล่อกหายขึ้นไปเพราะการพระนั้น
 เจ้าจะเป็น คนก็เข้าไปในภายหน้าจึงกเว้นการพระนั้นเสียให้เด็ก-
 ชาติ อย่าให้ความอยากพระนั้นยังเกิดขึ้นในสันดานได้เลย วัน
 หลังพ่อจะเขียนมาใหม่

จากพ่อที่หวังก็ขอเจ้า

บำรุง

- คำถาม ๑. การพระนั้นมีโทษกี่สถาน ก็อะไรบ้าง ?
๒. เงินที่ได้มาจากการพระนั้นเป็น ทรัพย์ชนิดใด
 เพราะเหตุใด ?
๓. ทำไมจึงไม่มีใครเชื่อถ้อยคำนักเลงพระนั้น ?
๔. ทำไมจึงไม่มีใครอยากแต่งงานกับนักเลงพระนั้น ?

(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๖)

วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าองอาจ ลูกรัก

พ่อได้บอกหนทางชั่วให้เจ้าได้เห็นมาแล้ว ๔ ทาง หนทาง
ระโกะบอกให้เจ้าเห็น อีกทางหนึ่งเป็นทางที่ ๕ คือการคบคนชั่ว
เป็นมิตร พ่อคิดว่าในทางที่ ๕ นั้น พ่อจะต้องพบกับเจ้ามากกว่า
ทางอื่น ๆ เพราะเจ้ายังอยู่ในเขตคตอายุที่กำลังจะครบห้าสมาคม
กับมิตรสหายประการ ๑ และเวลานี้เจ้าเป็นนักเรียนอยู่ท่าม
กลางเพื่อนนักเรียนซึ่งอาจจะเป็นมิตรสหายอยู่แล้วประการ ๑
พ่อจะแยกอธิบายให้เจ้าเห็นเป็นชั้น ๆ กันนี้คือ ความจำเป็นจะ
ต้องคบมิตรสหายเป็นอย่างไร อาการอย่างไรที่เรียกว่าคบ
อย่างไรเรียกว่าคนชั่ว แล้วจึงจะนำโทษของการคบคนชั่วเป็น
มิตรสหายตามซึ่งพระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้นั้น มาอธิบายให้
เจ้าฟังต่อไป คนเราเกิดมาในโลกแล้วย่อมมีความเกี่ยวข้องกับ
ผู้อื่นอยู่รอบข้าง จะอยู่แต่ผู้เดียวโดยมิเกี่ยวข้องกับใครนั้นย่อม
เป็นไปได้ไม่ใคร่เลย ผู้รอบข้างเรานี้เกี่ยวข้องกับเรานั้น พระ
พุทธเจ้าท่านเปรียบเทียบไว้เหมือนกับกิ้งก่า ๆ มี ๖ กิ้งก่า คือ

ทิศเบื้องหน้าบิดา มารดา ทิศเบื้องขวาครูอาจารย์ ทิศเบื้องซ้าย
 มิตรสหาย ทิศเบื้องหลังบุตรภรรยา ทิศเบื้องต่ำบ่าวหรือคนใช้
 ทิศเบื้องบนสมณพราหมณ์ เรื่องทิศ ๖ นี้ในคราวเข้าพรรษา
 บกลายพ่อไค้สอนให้เจ้าเข้าใจแล้วครั้งหนึ่ง ในครั้งนั้นสำหรับ
 ทิศเบื้องซ้ายคือทิศเกี่ยวกับมิตรสหาย พ่ออธิบายไว้เพียงแต่การ
 ที่เจ้าจะต้องปฏิบัติต่อมิตรและการที่มิตรจะต้องปฏิบัติต่อเจ้าเท่านั้น
 บิดาพ่อจะอธิบายเรื่องมิตรให้ชัดเจนขึ้นอีก เนื่องจากเรามีไค้
 อยู่ในโลกแต่ผู้เดียว และต้องมีการพบปะรู้จักและสมาคมหรือ
 การเกี่ยวของของต่างกับผู้อื่นบ้างเอง จึงเกิดมีผู้ที่เราต้องรู้จัก
 กันเคยเพิ่มขึ้นมาจากบิดา มารดา และญาติพี่น้อง อีกประเภทหนึ่ง
 มิตรสหายเกิดแต่บุคคลประเภทนี้ ในชั้นแรกก็จะเป็นเพียงพวก
 ญาติพี่น้องอะไรกันเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วต่อมาจะถึงการชอร้องให้
 ทำอะไรช่วยเหลือกันบ้าง และในที่สุด เมื่อต่างพอใจกันมากขึ้น
 ก็ชักนำกันร่วมการงานบ้าง กินนอนหรือเที่ยวด้วยกันบ้าง อาจาร
 ที่ช่วยกันทำการทำงานและกินนอนหรือเที่ยวด้วยกันนี้ เรียกว่าการ
 คบ การคบเป็นเหตุเบื้องต้นที่จะชักพานิสสัยใจคอของกันและกัน
 ให้เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม ฝ่ายใดมีกำลังน้ำใจมากกว่า
 ก็ชักพาอีกฝ่ายหนึ่งให้คล้อยไปตาม จึงมีสุภาษิตกล่าวไว้ว่า

“คบบาลพาไปหาฝึก คบบัณฑิตพาไปหาผล” หรือ “เข้าฝูง
หงส์เป็นหงส์ เข้าฝูงกาเป็นกา” คบคนก็ย่อมชักนำไปใน
ทางดี คบคนชั่วก็ย่อมนำไปในทางชั่วเท่านั้น อันคนชั่ว
นั้นแม้ไม่ตั้งใจคบ เพียงแต่ไปมาหาสู่กันฐานคนรู้จักคุ้นเคย
ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะเมื่อคุ้นเคยกันเข้า ย่อมทำให้เกิด
ความวางใจไม่ระมัดระวังตัว อาจคล้อยตามไปโดยคนไม่รู้สึก
ตัว และเมื่อบ่อยครั้งเข้าก็โดยคึกคักเกี้ยว เช่นไม่เคยเกี้ยว
กลางคืน ถูกเขาชวนไปเป็นเพื่อน จะไม่ไปก็เกรงใจจำใจไป
กับเขา นี่เลยเป็นเหตุให้เกิดการเที่ยวกลางคืน เลยกลายเป็น
นักเที่ยวกลางคืนเสียเอง

ต่อไปนี้พอจะได้อธิบายลักษณะของคนเลว ๔ จำพวกให้
เจ้าเห็นเพื่อเป็นที่สังเกตไว้ เจ้ากำลังเป็นนักเรียนย่อมมีเพื่อน
ฝูงมาก ใครที่มีลักษณะดังที่พออธิบายมานี้ เจ้าจงเลิกคบค้า
สมาคมเสีย จำพวกที่ ๑ คนปอกลอก ะนิคนมันสัสยศึกเขา
แต่ได้แก่ตัวเขาฝ่ายเดียว ส่วนความเสียของมิตรหาผิดไม่
เขาคบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเขา จำพวกที่ ๒ คน
ก็แก่พวก คือไม่ทำประโยชน์อะไรให้เพื่อนเลย ได้แต่เอาความ
ล่วงแล้วเหลว ๆ ไหล ๆ มาเร้าบ้าง เอาความที่ยังไม่

มาถึงเปล่า ๆ ปกติ ๆ มาปราศรัยบ้าง เช่นเราไปหาเพื่อน
 นักร้องพบกำลังเขาเล่นสนุกอยู่ เขาพูดจาวิธของแข็งแรงว่า
 “ฉันใจมากที่เพื่อนมาหาฉัน คิดถึงอยู่เสมอ ถ้าหากเพื่อน
 มาเสียแต่เวลานี้ ก็ไต่เถียงกันสนุก เพราะมีขนมกินแยะ เผอิญ
 ฉันหมดเสียแล้ว” ที่จริงเราไม่ได้ไปเพื่อจะกินขนมของเขา
 แต่ประสงค์จะชวนเขาเป็นเพื่อนไปช้ะตักแห่งหนึ่ง ซึ่งเขารู้จัก
 ครั้นชอกช้ำกว่านั้น เขาก็ปฏิเสธว่า “เสียใจมาก ฉันมีธุระส่วน
 ทั่วจำเป็นจริง ๆ รออีกสองสามวันค่อยมาเถิด จะพาไป” ซึ่ง
 ถ้าเรามัวคอยอยู่ก็จะเสียงาน ตกกลางต้องไปเอง น่าเสียกาย
 เวลาที่มุ่งไปหาเพื่อนขณะที่คนเหลื่อเกิน และมีครอบครัวกัน ถ้าจะ
 ส่งเพราะที่ก็สักแต่เอาปากเป็นของกำนัล เช่นบอกว่า “ฉัน
 ตั้งใจจะให้เสียพรตสักตัว ๑ แต่เผอิญเวลานี้มีสำหรับฉันใส่อยู่
 ตัวเดียว” หรือมีฉะนั้นก็เอาเสียขาด ๆ วัน ๆ มาบอกว่า “ถ้า
 ทั่ววันค่อยก็จะให้ไปใช้” จำพวกที่ ๓ คนหัวประจบ ชะนิคน
 มีนิสัยสลับแต่จะทำให้เราชอบใจ เราจะทำชั่วก็คล้อยตาม จะทำดี
 ก็คล้อยตาม ต่อหน้าสรรเสริญลับหลังดั่งนั้นเท่า จำพวกที่ ๔
 คนชักชวนในทางฉิบหาย ชะนิคนมักชักชวนคินนำเมา เทียว
 กลางคืน ให้มัวเมาในการเล่น ให้เล่นการพนันเป็นต้น

ยืนเจ้าโคทรายแล้วว่า มิตรจำเป็นแก่เราอย่างไร ราชการ
 ใดๆเรียกว่าคย ใดๆเรียกว่าคนชั่ว พ่อจะให้น้ำโทษ
 ของการคยมิตรชั่ว ตามที่พระพทงเจ้าท่านทรงแสงไว้ ๖ สถาน
 มาชี้ให้เราเห็นต่อไป โทษสถานที ๑ คือ นำให้เป็นนักร้อง
 พระนั้น เล่นการพระนั้นนั้นมิโทษ ๖ สถาน กิ่งที่พ่อได้อธิบาย
 ให้เจ้าแลเห็นแล้ว ในกฎหมายฉบับที่ ๕ เมื่อพ่อเบิกทาง
 อายมขทางที่ ๔ ให้เจ้าเห็น พ่อจะไม่กล่าวซ้ำในที่นอก โทษ
 สถานที ๒ ทำให้เป็นนักร้องเจ้าชู การเป็นนักร้องเจ้าชู พวก
 หุ่น ๆ ทุเหมือนจะรู้สึกว่าเป็นของเก๋ ก้แต่ขอให้เชื่อพ่อเด็ก
 การเป็นนักร้องชนิดนี้คนไม่เป็นสงทนหาชื่อเสียงก็มาส์ตัวเลย ทรง
 ชำมกลบไม่เป็นที่ไว้วางใจเสียอีก นักร้องเจ้านั้นมักม่นสย
 ไน้มไปทางหลอกลวงทำลายความบริสุทธิ์ของหญิง ตลอดจน
 ทรัพย์สินสมบัติของหญิงทุกคนได้เป็นภรรยาให้หมดสิ้นไปแล้วก็ละ
 ทิ้งเสีย เทียวเสาะแสวงหาใหม่ แม้บางรายจะไม่ร้ายแรงถึง
 เพียงนี้เป็นแต่เพียงรักผู้หญิงคนแล้วทิ้งเสีย กลับไปรักคนนั้น
 และคนอื่นต่อ ๆ ไป ก็นักทำให้ไม่เป็นที่ไว้วางใจ ทำให้ขาด
 ความนับถือได้เหมือนกัน บิดามารดาที่เขามีสกสาวเขาก็ไม่
 อยากระคยค้าควย หรือถึงแม่เพื่อนของเจ้าเอง ถ้าเขาเห็น

ว่าเจ้าเป็นนักเลงเจ้าชู้เขาก็คงไม่อยากจะสมาคมกับเจ้า ด้วย
 กลัวเจ้าจะไปทำเลวร้ายแหละแหละกับพี่สาวน้องสาวหรือญาติฝ่ายหญิง
 ของเขา นอกจากนั้น การเป็นนักเลงเจ้าชู้ย่อมทำให้เสียทรัพย์ที่จะ
 ต้องใช้จ่ายบำรุงบำเรอหญิงและแต่งคนโอร่าทำให้เป็นคนปากหวาน
 พกยาปล้นปล้นหาความจริงมิได้ และย่อมจะนำอันตรายร้าย
 แรงมาสู่คนใดในที่สุด เนื่องด้วยความโกรธแค้นที่เจ้าไปเกาะ
 เกาะกับผู้หญิงคนใดที่มีเจ้าของเขาหวงแหนอยู่ เจ้าอาภอกเขา
 ลอบทำร้ายเขาก็ได้ หรือไม่ก็ญาติพี่น้องฝ่ายหญิงที่เจ้าไปทำ
 ลายความบริสุทธิ์ หรือเกาะเกาะเลวร้ายเลวร้าย ฮาผลใจ
 เจ็บทำร้ายเขาก็ได้เหมือนกัน ล้วนเป็นทางเจ็บตัวทั้งสิ้น เจ้า
 ระวังารักคบเพื่อนที่จะชักจูงเป็นนักเลงเจ้าชู้เลย โทษสถานที ๓
 นำให้เป็นนักเลงเหล่า การคบเหล่าหรือของมันเมาเมามัธยม
 อย่างไรพอได้อธิบายให้เจ้าเห็น อย่าง ชักเจน แล้ว ในจดหมาย
 ฉบับที่ ๒ พ่อจึงจะเว้นเสียไม่กล่าวซ้ำในที่นี้ และจะได้
 กล่าวถึงโทษสถานที ๔ ต่อไป คือ นำให้เป็นคนหลงเขา
 ด้วยของปลอม ตามธรรมเนียมบรรพกาลคนชั่วทุจริต ย่อมมี
 น้ำใจโน้มน้ามนำไปในทางทุจริตเสมอ เมื่อเขาหาหาประโยชน์
 ให้แก่ตนใดในทางใดเขาย่อมจะไม่ละวันเสีย เป็นต้นว่าเขา

เข็มฉัตรทองเหลืองอยู่ลายหนึ่งก็เอาไปชุบทองคำเลย แล้วเทว
 ยอกใครท้อใครว่าเป็นเข็มฉัตรทองคำแท้ และจะขายให้โดยราคา
 ถูกกว่าราคาจริง ๆ ผู้ที่ไม่รู้เท่าถึงอวยงก็จะหลงเชื่อซื้อเข็มฉัตร
 ลายนั้นไว้ ต่อมาเมื่อรู้ตัวว่าเป็นของเก๊ ตนถูกหลอกหลวงก็จะนำ
 คำวรมารับชม ถ้าเขาเคยเป็นเพื่อนไปมาหาสู่เจ้าหมอนั้นอยู่
 บ้าง ก็อาจถูกรับชมฐานเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดพลอยลำบากไปด้วย
 โทษสถานที ๕ คือ นำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า คนชั่ว
 ทุจริตนั้นย่อมหมกความกระดากอายหรือเกรงกลัวอาชญาแผ่นดิน
 ขึ้น คือการติดคุกติดตะรางเสียแล้ว เมื่อหมกโอกาสที่จะหา
 อวยงหลอกหลวงใครได้ก็ชัก เพราะเขาเคยเห็นฤทธิ์ตนมาแต่ก่อน
 เจ้าหมอนั้นอาจโกงเขาซึ่ง ๆ หน้าก็ได้ คำว่า “โกงซึ่ง ๆ หน้า”
 นี้ หมายความว่า โกงต่อหน้าต่อตาโดยที่ริยาอย่างออกอา
 ไม่ละอายต่อความฉฉนั้นเลย เช่นว่าเขารดเงินมาเป็นราคา ๕๐
 สตางค์ พอถึงที่หมาย จะให้เงินแค่เพียง ๒๕ สตางค์เท่า
 นั้น แล้วเถียงเถียงว่าได้คดลงกันเพียง ๒๕ สตางค์ต่างหาก
 เช่นนี้ เป็นการโกงอย่างซึ่งหน้า ด้วยเชื่อว่าเขาจะพยาน
 หลักฐานพิสูจน์ไม่ได้ ก็เป็นการหากินกันอย่างคล่อง ๆ แต่
 คนเช่นนั้นถ้าใครคบเป็นเพื่อนฝูง มันก็ชักชวนให้ประพฤติอย่าง

มันข้าง ซึ่งอาจถูกจับกุมในวันใดวันหนึ่งแน่ทีเดียว แม้แต่
 มีไถ่ลงมือเอง เพียงแต่เกินร่วมทางกัวยเท่านั้น ก็จะต้องถูก
 รัฐบาลสมัรร่วมกักไถ่เหมือนกัน เจ้ากระทรวงให้ทั้งหนัก ไทย
 สถานที ๖ คือ นำให้เป็นนักเลงหัวไม้ บุคคลจำพวก
 นักเลงหัวไม้ไม่ค่อยจำพวกที่เทวเถระระรานหาเหตุชวนวิวาทกับ
 เพื่อนบ้านหรือคนเกินทาง เพื่อสำแดงอำนาจให้คนเกรงกลัว
 แล้วจะไถ่เป็นโอกาสของมีนทะเลเขาซมซเอาเงิน หรือชอกกิน
 เป็นทางเลี้ยงชีพต่อไป เมื่อเจ้าเขยค้าเกินทางร่วมกับพวกนี้ โดย
 เห็นว่าเขาเป็นคนใหญ่โตมีคนเกรงกลัว แต่ทำริงหาเป็นเช่น
 นั้นไม่ มีแต่คนเกลียดชังเท่านั้น ที่มีผู้อยอมตามคำร้องขอของ
 คนจำพวกนี้ก็เป็นกัวยไม่ยอกรว่าคาญ และไม่ยอกให้พวก
 มีนคิดพยายามหาเอาในภายหลัง ถ้าเขามีโอกาสเมื่อใด
 เขาก็แก้แค้นหรือร้องฟ้องให้กองเป็นโทษตามอาชญาบ้านเมือง
 อีกประการ ๑ นักเลงหัวไม้ ในตำบลหนึ่ง ๆ ขามีได้
 หลายคน และอาจเกิดแก่งแย่งในอันทะเลอำนาจและเกิดคิด
 วิวาทกันขึ้นได้ ถ้าเจ้าไถ่เป็นพรรคพวกของนักเลงหัวไม้
 เขาก็จะต้องเข้าร่วมเหตุวิวาทกันแก่งแย่งกับเขากัวย อาจเป็น
 อันตรายถึงชีวิตหรือถูกตำรวจจับกุมไปฟ้องร้องฐานก่อการวิวาท

ทำร้ายร่างกายด้วยก็ได้ โทษของการคบคนชั่วเป็นมิตร
 กิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ ๖ สถานมีดังต่อไปนี้
 มานี้ เจ้าจงระวังให้หนัก.

ทางชั่วทางนั้นนี้เป็นทางที่ต้องระวังมากในการเลี้ยงชีวิต
 พ่อจึงได้เขียนอธิบายมาให้เจ้าได้ทราบเสียอย่างยืดยาว หวัง
 ใจว่าเจ้าจะอ่านด้วยความเอาใจใส่มากขึ้น

จากพ่อที่ประสงค์ให้เจ้าเป็นคนเขาตัวรอด

บำรุง

- คำถาม ๑. ทำไมคนเราจึงต้องมีมิตร ?
๒. อาการอย่างไรเรียกว่าคบ ?
๓. คนชั่วมีลักษณะให้สังเกตอย่างไร ?
๔. คบคนชั่วมีโทษกับสถาน อะไรบ้าง ?
๕. คบคนชั่วทำไมจึงจะต้องเป็นคนชั่วไปตาม ?

(สำเนาจดหมายฉบับที่ ๗)

วันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

เจ้าองอาจ ลูกรัก

เป็นเวลา ๓ อาทิตย์เต็ม ๆ ตั้งแต่พ่อได้เขียนจดหมายฉบับสุดท้ายถึงเจ้า พ่อทราบว่าเจ้ากระหายที่จะได้อ่านจดหมายของพ่อยิ่งนัก แต่พ่อต้องใช้เวลาทำกิจที่สำคัญ ๆ อย่างอื่นเสีย จึงหาเวลามาเขียนจดหมายถึงเจ้าได้ยาก พ่อมีเวลาว่างวันหนึ่งไปรีบเขียนมาถึงเจ้าทันที

ทางชีว ทางที่ ๖ หรือทางสุดท้ายที่พ่อจะบอกให้เจ้าเห็นวันนี้ คือ เกียรติกรรณทำงาน ความขยันเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการงานที่เรากระทำ และความสำเร็จในกิจการที่เรากระทำ ก็คือทางนำไปสู่ความสุขความเจริญแก่ตัวเราฐานะและครอบครัวนั้นเอง แต่เจ้าจงจำไว้เถิดว่า ศัตรูของความขยันนั้นคือความเกียจคร้านนั้นเอง พ่อจะสมมติตัวอย่างให้เจ้าเห็นง่าย ๆ ถ้าเจ้าเป็นคนขยันหมั่นเพียรเจ้าก็สามารถสอบไล่ได้สอบไล่ได้นั้น คือความสำเร็จในการศึกษาของเจ้าซึ่งนับว่าเป็น

การงานอย่างหนึ่ง เมื่อสอบไล่ได้แล้วก็แล้ว เจ้าก็สามารถเข้าทำงาน
 หาเงินเลี้ยงตัวได้ เช่นนั้นเรียกว่าความสำเร็จในการงานของเจ้า
 คือการสอบไล่ได้ก็นั้น นำเจ้าไปสู่ความสุขความเจริญ คือได้
 ทำงานมีรายได้เลี้ยงตัว ถ้าเจ้ามีความเกียจคร้านเจ้าจะต้อง
 สอบไล่ตก เมื่อสอบไล่ตกก็หางานทำไม่ได้ และไม่มียาได้
 เลี้ยงตัว จึงพบได้ว่าศัตรูของความขยันคือความเกียจคร้านนั่นเอง
 ความขยันเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติก็ทำกันอยู่เสมอไป จะขยันเพียง
 ชั่วครู่คราวแล้วเลิกขยันเสียมันก็เป็นสิ่งที่ใช่ ไม่ใช่เหมือนกัน
 เพราะฉะนั้นเจ้าเลิกขยันซะละ ความเกียจคร้านอันเป็นศัตรู
 ของความขยันก็จะมาครอบงำเจ้าและทำให้เจ้าเป็นคนเกียจคร้าน
 ไป เช่นเมื่อเจ้าได้เข้าทำงานมีรายได้แล้ว เจ้าก็ต้องขยันหมั่น
 เพียรทำกิจการในหน้าที่ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ไม่ทอดทิ้งให้เสียหาย
 จะคิดเสียว่าเจ้าขยันมาตั้งแต่อยู่โรงเรียนจนสอบไล่ได้และเข้าทำ
 งานแล้ว ไม่ทำเป็นคั้งขยันอีกต่อไป เช่นนั้น ย่อมเป็น
 ความผิดที่ผิด การงาน ในหน้าที่ของเจ้าก็จะไม่ทำเป็นคั้ง มีแต่
 เสื่อมทรามลง ด้วยเหตุนี้ ประการ ๑ เจ้าก็จะถูกนายหรือ
 ผู้บังคับบัญชาตำหนิติเตียน หรืออากร้ายแรงถึงถูกไล่ออกก็ได้

เป็นทางที่ทำให้ความสุขความเจริญของตัวเอง เสื่อมทราม
ลง เป็น ประการที่ ๒ ต่อจากนั้นเมื่อความเกียจคร้านเข้าสิง
สู่อยู่ในตัวเรามากขึ้น การงานที่ระพึงกระทำเพื่อหาเงินมาเลี้ยง
ตัวและครอบครัวก็ไม่ได้ทำ จะต้องใช้เงินที่มียู่เดิมเลี้ยงชีพ
ต่อไปจนหมดสิ้น ต่อจากนั้นก็ยากจนข้นแค้น เอาตัวไม่รอด
เป็น ประการที่ ๓

เนื่องด้วยความเกียจคร้านเป็นเหตุให้เกิด ความเสื่อม
ทรามทั้งในการงานและในความสุขความเจริญของตัวเองและ
ในที่สุดเอาตัวไม่รอด ทั้งนี้ พระพุทธเจ้าท่านจึงทรงแสดงโทษ
ของความเกียจคร้านไว้ ๖ สถาน ตัวนี้เป็นเหตุให้อ้างเพื่อ
หลักเลี้ยงไม่ทำการงานทั้งนั้น คือ ๑. มักอ้างว่าหนาวนัก
๒. มักอ้างว่าร้อนนัก ๓. มักอ้างว่าเขินแล้ว ๔. มักอ้างว่า
ยังเข้าอยู่ ๕. มักอ้างว่าหิวนัก ๖. มักอ้างว่าระหายนัก

คนเรา ย่อมก็ต้องเกี่ยวข้องกับงานไม่อย่างใดก็อย่าง
หนึ่งเสมอไปตั้งแต่เกิดมา ใครจะว่าไม่มีการงานอะไรเลยนั้น
เป็นไปได้ไม่ได้ การงานทั้งหลายย่อมต้องเกี่ยวข้องกับฤดูกาลหรือ
เวลา หมายความว่าการทำงานอย่างหนึ่งก็เหมาะที่จะคิดกระทำใน

เวลาหนึ่ง หาใช่เหมาะเสมอไปไม่ เมื่อพ้นเวลาไปแล้ว จะ
 คิดทำการนั้นย่อมไม่สะดวก และย่อมมีความขัดข้องต่าง ๆ นานา
 เช่นการศึกษาเล่าเรียนเป็นสิ่งที่ควรกระทำในเวลาเด็ก ๆ ถ้าใคร
 มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในเวลานั้น จะมาศึกษาเล่าเรียนเมื่อเติบโต
 โตเป็นผู้ใหญ่ก็ย่อมไม่สะดวก เพราะเวลาเติบโตเป็นผู้ใหญ่
 นั้น เป็นเวลาที่สำหรับทำการทำงานหาเลี้ยงชีพ เป็นเวลาที่
 มีความกังวลห่วงใยมาก จะใช้สำหรับการศึกษาเล่าเรียน
 อย่างเด็ก ๆ ไม่ได้ นี่เป็นตัวอย่างใหญ่โต พอจะชัก
 ตัวอย่างง่าย ๆ อีกสักอัน ๑ ให้เราเห็นว่า การงานย่อมต้อง
 เหมาะกับเวลาอย่างไร สมมติว่าเจ้าเป็นชาวสวนและชอบตอน
 ต้นไม้ขาย การตอนต้นไม้เนื้อมักกระทำในฤดูฝน แต่เนื่อง
 กล้วยเจ้าเป็นคนเกียจคร้าน ผักวันประกำรุ่งอยู่เสมอ จนหน้าฝน
 หมดแล้วก็ยังไม่ได้ทอน โดยบางครั้งอาจอ้างว่าฝนตกมาก เข้า
 วนนี้อากาศหนาวนัก เอาไว้ตอนย้ายเถิด พอตกย้ายก็อ้างอีก
 ว่า อากาศกำลังร้อนนัก ทำงานไม่ได้ เอาไว้ในตอนเย็นเถิด
 พอถึงเวลาเย็นก็อ้างอีกว่า ยังหิวอยู่เพราะยังไม่ได้อินอาหาร

เอาไว้พรวงันตอนใดก็ได้ ครั้นถึงพรวงันก็ผลัดเองออกเรื่อย ๆ ไปไม่
มีสิ้นสุด ในที่สุดก็สิ้นสุดลงเลยทำการทอนต้นไม้ไม้ใดก็ได้เลย นับ
ว่าเสียผลเพราะไม้ใดเงินที่ควรได้จากการขายต้นไม้ก่อนเหล่านั้น
ถึงนเป็นต้น

เมื่อเจ้าทวงจะเป็นคนก็เอาตัวรถออกไปข้างหน้า จึงทำ
อะไรให้ถูกต้องตรงกับเวลาที่ควรทำ อย่างนี้ก็พล้วพลววันประกัน
พรวงันเลยเป็นอันขาด เวลาที่เสียไปนั้นเอากลับคืนมาไม่ได้ และ
เวลามีค่ามากกว่าทรัพย์สินสิ่งของใด ๆ เพราะทรัพย์สินของย่อม
หาได้ใหม่ในเวลาภายหลังหน้า เมื่อเจ้าทำการงานใด ๆ เจ้าจะ
เว้นเสียจากการแสดงเหตุขัดข้องต่าง ๆ ๖ สถาน ถึงที่พระ
พุทธเจ้าท่านตรัสสั่งสอนไว้นั้น การงานของเจ้าก็จะประสบสำเร็จ
สมดังใจนึก แม้มีใช้ในวณั้น ก็คงสำเร็จในวันหนึ่ง เมื่อเจ้า
ยังไม่ละความขยันหมั่นเพียรยังไม่ยอมให้ความเกียจคร้านทำ
การงานมาครอบงำเจ้าเสีย การงานของเจ้าก็จะไม่มัวเลื่อม
ความสุขความเจริญในส่วนฐานะและครอบครัวก็จะเจริญยิ่ง ๆ
ขึ้นไป เจ้าจงตั้งรังเกียจความเกียจคร้านนี้ เท่ากับเจ้ารังเกียจสิ่ง
ที่โสโครกที่สุด และเลวทรามที่สุดเถิด.

เมื่อเจ้าได้อ่านจดหมายของพ่อพระขนิษฐาแล้ว ก็เป็น
 อึ้งล่ำวได้ว่าเจ้ารู้จักหนทางชั่ว ๖ ทางโดยครบถ้วน ทาง
 เหล่านี้จะนำไปสู่ความฉิบหายเสียคน ถ้าใครเกินหลงเข้าไป ผู้
 หวังความสุขความเจริญในภายหน้า และในการเลี้ยงชีวิตย่อม
 ต้องพยายามหลีกเลี่ยงทางชั่วทั้ง ๖ นี้ให้ไกลแสนไกลก็เกียจ
 เจ้ายังแก้สงสัยยังไม่ทราบว่า การที่จะเติบโตไปในภายหน้า และ
 ครองตัวให้มีความสุขความเจริญนั้น เขาทำอย่างไรกันบ้าง
 เทาพ่อเขียนอธิบายมานั้น เป็นแต่เพียงเบ็ดทางชั่วให้เจ้าเห็น
 ให้เจ้ารู้จักและให้เจ้ารู้สึกเกลียดกลัว แล้วเริ่มหลีกเลี่ยงหนทางชั่ว
 เหล่านี้เสียแต่เดี๋ยวนี้เถิด แล้วถ้าพ่อมีโอกาสว่างเมื่อไรก็จะ
 ใ้แนะนำชี้แจงให้เจ้าเห็นหนทางที่ถูกต้องไป จดหมายทั้ง ๗ ฉบับ
 ที่พ่อเขียนมาส่งเจ้าในยุคนั้น พ่อคงเฝ้าให้เขียนสิ่งมีประโยชน์
 แทนของขวัญแก่เจ้าในวันเกิด หากเจ้าเห็นว่าควรจะเผยแพร่ให้
 แพร่หลายในบรรดาเพื่อนฝูงของเจ้าแล้ว พ่อก็ยินยอมมากจน.

จากพ่อที่ประสงค์ให้เจ้าเดินทางถูก

- คำถาม ๑. เหตุใ้อ้างเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ทำการงานมีอะไรบ้าง ?
๒. ไม่ทำการงานมีโทษอย่างไรบ้าง ?
๓. อธิบายให้เห็นว่าการงานเกี่ยวข้องกับเวลาอย่างไร ?
๔. อธิบายให้เห็นว่าคนเกี่ยวข้องกับงานอย่างไร ?
๕. ต้องมีความขยันหมั่นเพียรเสมอไปหรือ เพราะเหตุใด ?

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ไตรสภา
 ราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพมหานคร

W 33

โรจฉิม พิศุสกา